

Till arbetspensionsanstalterna

ÄNDRING AV LAGEN OM OLYCKSFALLSFÖRSÄKRING

Republikens president stadfäste 30.12.1992 lagen om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring (1642/92), lagen om ändring av yrkessjukdomslagen (1643/92) och lagen om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1644/92).

Lagen om olycksfallsförsäkring ändrades så att dagpenningen för en period om fyra veckor räknat från olycksfallet är lika stor som lönen för sjukdomstid. Dessutom omfattas misshandel som hänför sig till arbetet numera av olycksfallsersättningen. Enligt ändringen är maximinivån för olycksfallspensionen 70 % av den årliga förvärvsinkomsten från 65 års ålder. För mottagare av ålderspension och full invalidpension skall ersättningen för inkomstbortfall fastställas på grundval av pensionstagarens förvärvsinkomst under den tid han var i arbete. Stadgandena om menersättning justerades beträffande yrkessjukdomar med snabb dödlig utgång.

Ändringarna i de två andra lagarna består närmast av tekniska justeringar.

Regeringens proposition till lagarna bifogas. Lagarna stadfästes i huvuddrag i enlighet med regeringens proposition. 2 mom i ikraftträdelsestadgandet för den förstnämnda lagen har likväl följande ordalydelse som avviker från propositionen:

Vad som stadgas 16 § 1 mom. 2 punkten skall oberoende av vid vilken tidpunkt ett olycksfall inträffar eller en yrkessjukdom framträder tillämpas på sådan olycksfallspension vars mottagare har fyllt 65 år 1.3.1993 eller senare.

Inverkan på arbetspensionerna

Till följd av att maximinivån för olycksfallspensionen sänks är det möjligt att det belopp som skall betalas ut i arbetspension ökar efter den nya samordning som förrättas när pensionstagaren fyller 65 år.

När det är fråga om misshandel, kan arbetspensionen avvikande från tidigare komma att samordnas med olycksfallsersättningen.

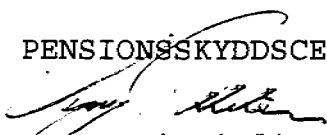
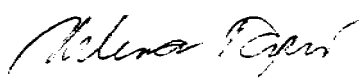
LA/Rolf Storsjö

13.1.1993

Ikraftträdande

Lagarna trädde i kraft 1.1.1993. Sänkningen av maximalbeloppet för olycksfallspensionen till 70 % enligt 16 § 1 mom. 2 punkten lagen om olycksfallsförsäkring gäller likväl endast sådana mottagare av olycksfallspension som fyller 65 år 1.3.1993 eller senare.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen
Helena Tapio

BILAGA

Regeringens proposition 324/92

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om olycksfallsförsäkring ändras så att dagpenningen för en period av fyra veckor räknat från tidpunkten för olycksfallet skall vara lika stor som den lön för sjukdomstid som betalas till en arbetstagare. Efter denna period föreslås dagpenningen liksom för närvarande bli beräknad på arbetstagarens årsarbetsförtjänst, dvs. att dagpenningens fulla belopp skall utgöra 1/360 av årsarbetsförtjänsten.

Vidare föreslås att misshandel som hänförs till arbetet skall omfattas av olycksfallersättning och att nivån för olycksfallspensionen skall justeras. Enligt förslaget skall maxinivån för olycksfallspensionen räknat från

65 års ålder vara 70 procent av årsarbetsförtjänsten. I fråga om personer som uppbär ålderspension och full invalidpension är det meningen att ersättningen för inkomstbortfall skall fastställas på grundval av pensionstagarens arbetsinkomst under den tid han var i arbete. Beträffande yrkessjukdomar med snabb dödlig utgång föreslås det att stadgandena om menersättning justeras.

Ytterligare föreslås att vissa tekniska justeringar görs i yrkessjukdomslagen och lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare.

Avsikten är att de föreslagna lagarna skall träda i kraft vid ingången av 1993.

INNEHÅLLER

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	2.7. Yrkessjukdom som framträder under pensionstiden	13
1. Nuläge	3	3. Propositionens ekonomiska verkningar	13
1.1. Ersättning av misshandel som hänför sig till arbetet	3	4. Beredningsskeden	14
1.2. Ersättning för inkomstbortfall på grund av kortvarig arbetsförmåga	3	5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	14
1.3. Definieringen av bestående men och menersättning vid sjukdomar med snabb dödlig utgång	4	DETALJMOTIVERING	15
1.4. Olycksfallspensionens nivå efter 65 års ålder	6	1. Motivering till lagförslagen	15
1.5. I lagen om olycksfallsförsäkring avsedd årsarbetsförtjänst	6	1.1. Lagen om olycksfallsförsäkring	15
1.6. Skadestånd för yrkessjukdomar i vissa fall	6	1.2. Yrkessjukdomslagen	18
2. Föreslagna ändringar	7	1.3. Lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare	18
2.1. Ersättning för skada eller sjukdom som förorsakats av misshandel eller annan uppsåtlig handling från en annan persons sida	7	2. Ikraftträdande	19
2.2. Ersättning för inkomstbortfall på grund av kortvarig arbetsförmåga	8	2.1. Lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring	19
2.3. Årsarbetsförtjänst enligt lagen om olycksfallsförsäkring	9	2.2. Lag om ändring av yrkessjukdomslagen ..	20
2.4. Olycksfallspensionens nivå efter fyllda 65 år	10	2.3. Lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare	20
2.5. Menersättning vid sjukdomar som snabbt leder till döden	11	3. Lagstiftningsordning	20
2.6. Andra behov av ändringar i lagen om olycksfallsförsäkring	12	LAGTEXTER	21
2.6.1. Yrkesinriktad vuxenutbildning	12	1. Lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring	21
2.6.2. Ersättning för inkomstbortfall under tiden för fysikalisk vård	12	2. Lag om ändring av yrkessjukdomslagen ..	25
2.6.3. Kapitalisering av olycksfallspension ..	12	3. Lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare	25
2.6.4. Ansökan om skadestånd	12	BILAGA	26
2.6.5. Beträning av ersättning i vissa fall ..	13	Parallelltexter	26
		1. Lag om ändring av ändring av lagen om olycksfallsförsäkring	26
		3. Lag om ändring av yrkessjukdomslagen	36

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Ersättande av misshandel som hänför sig till arbetet

Med olycksfall i arbete avses i 4 § 1 mom. lagen om olycksfallsförsäkring bl.a. olycksfall som med förorsakande av skada eller sjukdom har drabbat en arbetstagare i arbetet eller under förhållanden som hänför sig till arbetet antingen på arbetsplatsen eller på ett område som hör till denna, under färd från bostaden till arbetsplatsen eller tvärtom, medan arbetstagaren utförde arbetsgivarens uppdrag eller vid försök att skydda eller rädda arbetsgivarens egendom eller, i samband med arbetsverksamheten, människoliv. Begreppet olycksfall definieras däremot inte i lagen om olycksfallsförsäkring. I regel har det förutsatts att ett olycksfall skall vara uppsåtligt. Också inom den lagstadgade olycksfallsförsäkringen har uppsåtligheten betraktats som utgångspunkt för begreppet olycksfall. Trots detta har ersättningsskyddet inom den rättspraxis som gäller olycksfallsförsäkringen i vissa fall utsträckt längre än olycksfallsbegreppet traditionellt innebär. Skador som i arbetet orsakats av en annan persons uppsåtliga handlande har ansetts ersättningsgillt i sådana fall där handlingens uttryckligen har stått i orsakförhållande till arbetet. Härvid har det i allmänhet varit fråga om att arbetstagarna i vissa yrken på grund av arbetsuppgifternas natur upprepade gånger råkar i situationer där de är tvungna att utsätta sig för uppsåtlig misshandel från en annan persons sida. Till dessa arbeten räknas bl.a. polisens, nattvaktens och restaurangtamburvaktmästarens arbete.

Till följd av det betonade kravet på orsakssamband har ersättningsskyddet kommit att utsluta sådana situationer, där en uppsåtlig handling inte direkt ansluter sig till skyldigheten att utföra arbetsuppgifterna, men där de omständigheter som lett till handlingen annars på ett väsentligt sätt hänför sig till arbetet eller till faktorer som är förknippade med arbetet. Likaså har de fall i allmänhet stannat utanför ersättningsskyddet där arbetstagaren under en arbetsresa blir skadad till följd av misshandel eller annan uppsåtlig handling från en annan persons sida, trots att arbetsresan sker t.ex. på natten och därför är förknippad med en större

risk för arbetstagaren att råka ut för en dylik handling.

I Finland sker årligen ca 16 000 fall av misshandel. Misshandel förekommer främst i stora bosättningsområden och dessa handlingar infaller på kvällen, på förnatten och vid restaurangernas stängningstid. De personer som vid den här tiden är tvungna att färdas till och från sina arbeten är utsatta för en större risk att bli offer för misshandel. De drabbade är exempelvis personer i treskiftsarbete och restauranganställda. Gärningsmannen förblir i många fall okänd.

I de brottsfall som olycksfallsförsäkringens ersättningsskydd inte omfattar kan arbetstagaren för närvarande få ersättning med stöd av lagen om ersättning för brottskadade av statsmedel (935/73). Denna lag ändrades räknat från den 1 januari 1991 så, att den som råkat ut för brottskada skall få ersättning enligt ett snabbare förfarande än tidigare. I och med lagändringen kan en arbetstagare till följd av arbetsoförmåga som orsakats av brottskada ansöka om dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/63) från sjukförsäkringen direkt hos folkpensionsanstalten. Offret måste dock fortfarande för de sjukvårdskostnader som han har haft för behandlingen av sina skador söka ersättning via brottskadesystemet.

1.2. Ersättning för inkomstbortfall på grund av kortvarig arbetsoförmåga

Dagpenning enligt lagen om olycksfallsförsäkring fastställs enligt 16 § 1 mom. så, att dess fulla belopp är 1/360 av arbetstagarens årsarbetsförtjänst. Beräkningen av årsarbetsförtjänsten kräver att man utreder vilken arbetstagarens stabiliserade inkomstnivå var vid tidpunkten för olycksfallet. Detta förutsätter i många fall olika utredningar om arbetstagarens tidigare arbetsinkomster. Anskaffningen av dessa utredningar kan i vissa fall fördröja utbetalningen av dagpenningen. Eftersom olycksfallsförsäkringen har karaktären av skadeersättning är anskaffningen av dylika utredningar dock motiverad om ersättningen för inkomstbortfall skall fastställas för en längre tid.

År 1990 utbetalades dagpenning för cirka 116 000 skador till följd av olycksfall. I endast cirka 16 500 fall utbetalades dagpenningen

dock för längre tid än en månad räknat från tidpunkten för olycksfallet. I många fall betalas dagpenningen endast för några dagar eller veckor. Med tanke på bl.a. kostnadsaspekterna är anskaffningen av inkomstutredningar långt tillbaka i tiden inte ändamålsenlig i dessa fall. Därför är det motiverat att i samband med kortvarig arbetsoförmåga fastställa en sådan grund för dagpenningens belopp, enligt vilken ersättningen fastställs på grundval av enbart sådana inkomster som den skadade har haft inom en kort tid före olycksfallet. Ersättningen skulle då motsvara det faktiska inkomstbortfallet. Den stabiliserade inkomstnivå som ligger till grund för definieringen av årsarbetsförtjänsten skulle för sin del bättre motsvara det faktiska inkomstbortfallet i samband med långvarig arbetsoförmåga.

1.3. Definieringen av bestående men och menersättning vid sjukdomar med snabb dödlig utgång

Genom en lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring som trädde i kraft den 1 januari 1982 (526/81) intogs i lagen om olycksfallsförsäkring stadganden om utbetalning av menersättning. Enligt dessa stadganden utbetalas menersättning till en arbetstagare som inte uppstår dagpenning och vars allmänna men till följd av skada eller sjukdom som härrör från ett olycksfall kan bedömas vara bestående. I fråga om yrkessjukdomar bedöms förutsättningarna för menersättning på samma grunder. Dagpenning kan betalas under ett år räknat från olycksfallet eller tidpunkten då yrkessjukdomen yppade sig. Med allmänt men avses annan skada än sådan nedgång i arbetsförmågan som är följden av en skada eller sjukdom. I begreppet allmänt men ingår bl.a. sådana svårigheter att klara av de dagliga sysslorna, att röra sig och att hantera det sociala umgänget, som är en följd av skadan eller sjukdomen.

För att underlätta bedömningen av men har i social- och hälsovårdsministeriets beslut om den invaliditetsklassificering som avses i 18 a § lagen om olycksfallsförsäkring (1012/86) de skador och sjukdomar som orsakar allmänt men indelats i 20 invaliditetsklasser. Invaliditetsklassificeringen grundar sig på arten av skadan eller sjukdomen samt, i de fall där menet inte kan bedömas enbart genom att man

jämför benämningen på skadan eller sjukdomen med invaliditetsklasstabellen, på graden av den allmänna funktionsnedsättningen. Beslutet innehåller även allmänna direktiv om hur menets omfattning skall bedömas i fall där flera skador eller sjukdomar orsakar ett sammanlagt men.

Ett allmänt men bestäms på medicinska grunder och med beaktande endast av skadans, sjukdomens och funktionsnedsättningens art, men inte av individuella faktorer såsom den skadades yrke. Den skadades funktionsförmåga jämförs med funktionsförmågan hos en frisk person. Den i tabellen angivna invaliditetsklassen kan dock höjas om skadan eller sjukdomen medför särskilda smärtor; invaliditetsklassen kan också höjas på andra motsvarande grunder. Den skadades ålder påverkar i regel inte invaliditetsklassens storlek. Den lägsta invaliditetsklassen är 1 och den används endast i fråga om ögon- och fingerskador. Annars är den lägsta invaliditetsklassen 2.

Utbetalningen av menersättning förutsätter även att det men som orsakas av skadan eller sjukdomen kan bedömas vara bestående. Begreppet bestående men definieras inte i lagen. Enligt den regeringsproposition (RP 53/1981 rd) som gäller den reform som trädde i kraft vid ingången av 1982 avser placeringen av en skada i en viss invaliditetsklass den slutliga skadesituationen efter behörig vård och normalt tillfrisknande. Menersättningen fastställs efter det att skadans eller sjukdomens akuta skede är passerat.

Vid bedömningen av om ett men är bestående eller inte har speciella problem inte förekommit, med undantag av yrkessjukdomar som snabbt förvärras och som har dödlig utgång. Utmärkande för dessa sjukdomar är att patientens tillstånd inte i något skede stabiliseras, utan att sjukdomen framskrider kontinuerligt och att den nästan undantagslöst snabbt leder till döden. Den här kategorin sjukdomar är inte omfattande och den gäller i allmänhet cancersjukdomar i lungorna. Mest framträdande av dessa sjukdomar är lundsäckscancer, dvs. mesoteliom, som är en följd av asbestexponering. Medicinska rön tyder på att mesoteliom utan undantag leder till döden inom i genomsnitt ca två år. I fråga om andra yrkesrelaterade cancersjukdomar i lungorna varierar den genomsnittliga återstående livstiden mellan ett och tre år. Omkring 10 % av dessa sjukdomar kan dock botas till följd av lyckade

kirurgiska ingrepp. Enligt försäkringsanstalternas ersättningspraxis bestäms invaliditetsklassen i fråga om sistnämnda lungcancerfall på basis av lungornas funktion tre år efter det att sjukdomen yppade sig. Bland sjukdomarna med snabb dödlig utgång kan ytterligare nämnas arbetsrelaterad cancer i näsans bihålör.

Inom ersättnings- och rättspraxis har varierande synsätt förekommit vid bestämmandet av menet beträffande ovan nämnda sjukdomar. Försäkringsanstalterna ansåg ursprungligen att mesoteliom inte kunde betraktas såsom i lagen avsett bestående men, eftersom sjukdomen inte i något skede uppvisar ett permanent tillstånd. Då det emellertid framgick att den som led av mesoteliom onekligen hade men av sjukdomen, betalade försäkringsanstalterna av rimlighets-skäl fortlöpande menersättning i form av s.k. förhandsersättning fram till den skadades död. Försäkringsanstalterna beaktade därmed sjukdomens snabba förlopp genom att definiera menet enligt allvarligare grunder än den faktiska situationen vid tidpunkten för bedömningen hade förutsatt. Lagen om olycksfallsförsäkring innehåller dock inte stadganden om utbetalning av dylik förhandsersättning.

Besvärinstanserna har inte tillämpat enhetliga riktlinjer när de avgjort dessa fall. Olycksfallsnämnden har ansett att sådant bestående men som lagen förutsätter inte kan bestämmas i fråga om sjukdomar med snabbt förlopp, vilket har som följd att menersättning inte alls skulle kunna utbetalas med stöd av gällande bestämmelser. Däremot har försäkringsdomstolen ansett att bestående men kan bestämmas också i fråga om sjukdomar med snabbt förlopp. Till följd av försäkringsdomstolens ståndpunkt har arbetstagaren också i samband med dessa sjukdomar rätt att enligt eget val få menersättning i form av antingen fortlöpande ersättning eller en engångsersättning. Försäkringsanstalterna har med tiden ändrat sin ersättningspraxis i enlighet med försäkringsdomstolens ståndpunkt. I fråga om flertalet andra yrkessjukdomar i lungorna, såsom astma och asbestos, har inga större problem förekommit när det gällt att definiera olika men.

Enligt den gällande lagen betalas menersättningen i fråga om invaliditetsklasserna 1—10 alltid såsom engångsbelopp. I fråga om klasserna 11—20 har den skadade rätt att välja mellan engångsersättning och fortlöpande ersättning. Om menet senare förvärras så att invaliditetsklassen borde höjas med minst två

klasser, ändras menersättningen i enlighet med de ändrade omständigheterna. Från den höjda menersättningen avdras ett belopp motsvarande det utbetalade kapitalvärdet.

Om menersättningen betalas såsom engångsbelopp är ersättningens storlek beroende också av den skadades ålder. När menersättningen kapitaliseras till en engångsersättning baseras denna beräkning på den levnadsålder som statistiskt sett i genomsnitt återstår för den skadade. Härvid beaktas inte de individuella omständigheterna. Denna schematiska grund för beräkning av engångsersättningar lämpar sig dock illa i fråga om yrkessjukdomar med snabb dödlig utgång. Den genomsnittliga levnadsålder som sannolikt återstår i dessa fall avviker radikalt från den levnadsålder som kan beräknas utgående från totalbefolkningen.

Menersättningen är en personlig förmån. Den kan varken överföras till en annan person eller utmätas. Avsikten med menersättningen är uttryckligen att till den skadade utge ersättning för det men som han under sin livstid lider av. När en menersättning enligt fullt belopp utbetalas i form av engångsersättning till en person som lider av en snabbt framskridande yrkessjukdom, leder detta i praktiken till att ersättningen inriktas på fel sätt, i all synnerhet som beloppet för en engångsersättning stiger brant i den övre delen av invaliditetsklassstabellen. Den skadade hinner med andra ord knappast alls själv använda engångsersättningen under sin återstående livstid, utan förmånen — som kan uppgå till ett ekonomiskt betydande belopp — övergår till hans rättsinnehavare, dvs. i allmänhet till hans familj, vars utkomst ju tryggas genom familjepensionen.

I fråga om invaliditetsklasserna 11—20 kan arbetstagaren välja mellan engångsersättning och fortlöpande ersättning. I samband med sjukdomar som har snabbt förlopp inträffar det ibland att den som är berättigad till menersättning inte hinner göra detta val innan han dör. Av lagen om olycksfallsförsäkring framgår inte om rätten till valet av ersättningsform övergår till arbetstagarens rättsinnehavare efter hans död. Inte heller framgår det av lagen om ersättning skall betalas fortlöpande eller som engångsbelopp i sådana fall där arbetstagaren inte själv hade hunnit göra detta val. I praktiken har försäkringsanstalterna i dessa fall betalat menersättningen i form av fortlöpande ersättning fram till dödsdagen. Eftersom det är fråga om en personlig ersättning är det inte

ändamålsenligt att denna valmöjlighet övergår till rättsinnehavarna.

1.4. Olycksfallspensionens nivå efter 65 års ålder

Genom den lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring som trädde i kraft den 1 januari 1982 fastställdes olycksfallspensionens nivå till 85 % av årsarbetsförtjänsten. I pensionsnivån beaktades härvid inte effekten av den allmänna pensionsåldern, dvs. 65 år, vilket däremot är fallet inom trafikförsäkringen och inom olycksfallsförsäkringen i de andra nordiska länderna. Efter uppnådd pensionsålder kan den som uppbär ålderspension inte längre antas arbeta. Med beaktande av de pensionerades lägre utkomstkostnader bör även nivån för olycksfallspensionen fastställas enligt en lägre nivå än 85 % i fråga om personer som har fyllt 65 år.

1.5. I lagen om olycksfallsförsäkring avsedd årsarbetsförtjänst

Som grund för ersättningar för inkomstbortfall enligt lagen om olycksfallsförsäkring används den årsarbetsförtjänst som avses i 28 §. Såsom årsarbetsförtjänst betraktas enligt paragrafens 1 mom. den arbetsinkomst som arbetstagaren på grundval av sin arbetsinkomst vid tiden för olycksfallet sannolikt skulle ha haft under en tidsperiod av ett år. Såsom arbetsförtjänst betraktas enligt 2 mom. alla skattepliktiga förmåner som arbetstagaren uppbär av sitt arbete och som bör anses som vederlag. Om arbetstagaren samtidigt har verkat som lantbruksföretagare, beaktas enligt 5 mom. i hans årsarbetsförtjänst också hans arbetsinkomst av företagaverksamheten i enlighet med grunderna i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/81).

I 28 § 3 mom. lagen om olycksfallsförsäkring ingår stadganden om hur arbetstagarens årsarbetsförtjänst skall uppskattas ifall hans inkomst undantagsvis har varit högre eller lägre än den stabiliserade inkomstnivån. Som grund för fastställandet av årsarbetsförtjänsten används härvid arbetstagarens stabiliserade inkomstnivå. Om arbetstagarens årsarbetsförtjänst inte på ovan nämnt sätt kan utredas tillförlitligt, innehåller 28 § 4 mom. stadganden

som gör det möjligt att uppskatta årsarbetsförtjänsten. Vid uppskattning av årsarbetsförtjänsten enligt detta stadgande beaktas arbetstagarens arbetsförmåga, yrkesskicklighet och andra på saken verkande omständigheter samt den allmänna lönenivån för arbetstagare som på samma ort är anställda i samma yrke som den skadade.

Den gällande 28 § i lagen om olycksfallsförsäkring är inte entydig. Paragrafen bör preciseras så, att av den tydligare framgår att bestämmandet av årsarbetsförtjänsten enligt gällande ersättningspraxis sker på grundval av den stabiliserade inkomstnivån. I paragrafen saknas även specialstadganden om hur förvärvsinkomst av arbete utomlands skall beaktas. För närvarande saknas i paragrafen även stadganden om hur företagares och unga personers årsarbetsförtjänst skall fastställas.

1.6. Skadestånd för yrkessjukdomar i vissa fall

En förutsättning för utbetalning av dagpenning och olycksfallspension är enligt 17 och 18 §§ lagen om olycksfallsförsäkring att arbetstagarens arbetsförmåga har nedgått med minst 10 % till följd av ett olycksfall eller en yrkessjukdom och att den av olycksfallet förorsakade minskningen av arbetsinkomsten uppgår till minst 5 % av det i lagen om olycksfallsförsäkring angivna minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten. Bedömningen av arbetsförmågans och inkomsternas nedgång görs på grundval av arbetstagarens årsarbetsförtjänst. Storleken av årsarbetsförtjänsten bestäms på basis av den lön som betalas som vederlag för arbetet och som är underkastad förskottsinnehållning. I fråga om yrkessjukdomar fastställs årsarbetsförtjänsten enligt arbetsinkomsterna vid tidpunkten då yrkessjukdomen yppade sig. Denna tidpunkt definieras i 3 § yrkessjukdomslagen (1343/88) såsom tidpunkten då den insjuknade första gången besökte läkare för undersökning på grund av den sjukdom som då eller senare konstaterades vara en yrkessjukdom.

Vissa yrkessjukdomer utvecklas mycket långsamt och kan ge de första påvisbara symptomen upp till tiotals år efter att exponeringen har upphört. Det är därför möjligt att arbetstagaren redan har slutat arbeta och gått i pension när symptomen på sjukdomen ger honom anledning att uppsöka läkare. Om

förutsättningarna för skadestånd skall bedömas enligt den i lagen definierade tidpunkten då yrkessjukdomen yppat sig, blir skadeståndet litet i fråga om yrkessjukdomar som har framträtt när vederbörande redan har gått i pension. Skadeståndet grundar sig i dessa fall på minimiårsarbetsförtjänsten, eftersom arbetsinkomsterna redan har upphört. Det är vidare möjligt att man saknar en grund för bedömningen av nedgången i inkomsterna och av arbetsförmågan, vilket kan leda till att ersättning för inkomstbortfallet inte beviljas. Inom ersättningspraxis har man visserligen i dessa fall för dagpenningtiden betalat ersättning för inkomstbortfallet utgående från full arbetsförmåga. Dagpenningens storlek har härvid dock fastställts på grundval av minimiårsarbetsförtjänsten.

2. Föreslagna ändringar

2.1. Ersättning för skada eller sjukdom som förorsakats av misshandel eller annan uppsåtlig handling från en annan persons sida

Syftet med denna proposition är att den med arbete förknippade ökade risken att skada sig till följd av olycksfall eller därmed nära jämförbar händelse till alla delar skall omfattas av samma enhetliga ersättningsskydd vad lagstiftningen beträffar. Därför skall det stadgas att skada som åsamkats en arbetstagare av misshandel eller annan uppsåtlig handling från en annan persons sida under omständigheter som hänförs till till arbete skall ersättas med stöd av lagen om olycksfallsförsäkring.

Det är ändamålsenligt att lagens stadganden samordnas med de utvidgningar av ersättningsskyddet som redan tillämpas i ersättningspraxis, och att skyddet för sin del utsträcks till att enhetligt täcka alla de situationer där de omständigheter som lett till den uppsåtliga handling som förorsakat skadan står i ett väsentligt orsakförhållande till arbetet. Också för arbetstagaren är det klarast att skadeståndet kommer via samma system som betalar ersättning också för andra skador som inträffar i samband med arbete.

Det finns ett tillräckligt orsakssamband, om t.ex. en kund som är missnöjd med serveringen misshandlar servitören, en arbetstagare misshandlar sin arbetskamrat på grund av en meningsskiljaktighet som hänförs till arbets-

uppgifterna eller om en tjuv som trängt sig in i arbetsplatsens lokalteter misshandlar en arbetstagare som arbetar övertid. Ersättningsskyddet skall också utsträckas till arbetsresor, ifall risken att bli föremål för en sådan handling har ökat t.ex. på grund av arbetsresa vid en sen tidpunkt eller på grund av att arbetsplatsen eller bostaden är avsides belägen. Skyddet skall i allmänhet inte till denna del omfatta sedvanliga omständigheter, såsom arbetsresa som företas under dagtid i ett bosättningsområde. Ersättningsskyddet skall gälla också när arbetstagaren rör sig i arbetsgivarens ärenden, om detta på grund av omständigheterna är förknippat med en ökad risk att bli föremål för nämnda handling. Sådana situationer där det vid räddning av arbetsgivarens egendom eller av människoliv i samband med arbetsuppgifterna är fråga om skada till följd av en annan persons uppsåtliga handling skall i allmänhet omfattas av ersättningsskyddet på grund av dessa situationers karaktär. Med misshandel skall jämföras också andra mot en annan persons liv och hälsa riktade uppsåtliga handlingar, sedlighetsbrott medräknade, som är straffbara enligt strafflagen.

Det ersättningsskydd enligt lagen om olycksfallsförsäkring som gäller för statstjänstemän grundar sig formellt på lagen om olycksfallsersättning för statstjänstemän (449/90), där betalningen av ersättning förutsätter att det är fråga om en skada som uppkommit genom ett olycksfall i arbetet. Kravet på att skadan skall uppkomma genom olycksfall ingår också i vissa andra lagar som gäller utbetalning av ersättning för olycksfall som inträffat under andra än arbetsrelaterade omständigheter och där den ersättning som skall betalas med stöd av dem fastställs på grundval av stadgandena i lagen om olycksfallsförsäkring. Sådana lagar är t.ex. lagen om brand- och räddningsväsendet (559/75) och lagen om olycksfallsersättning i vissa fall åt den som lämnat bistånd vid fullgörandet av tjänsteåliggande (625/67). Också de stadganden i lagen om olycksfallsförsäkring som gäller arbetsgivarens försäkringsskyldighet, egenrisk och försummelse av försäkringsskyldigheten gäller endast olycksfall i arbete.

Med stöd av det som anförts ovan föreslås det att det som i lagen om olycksfallsförsäkring och i andra lagar stadgas om olycksfall i arbete även skall tillämpas på sådan skada eller sjukdom som under omständigheter som avses

i 4 § 1 mom. 1—3 punkten lagen om olycksfallsförsäkring har åsamkats arbetstagaren genom misshandel eller annan uppsåtlig handling från en annan persons sida.

Eftersom det t.ex. i misshandelsfall kan vara offrets egen verksamhet som är en bidragande orsak till handlingen, är det motiverat att en sådan verksamhet skall kunna beaktas som en faktor som inverkar nedsättande på ersättningen. Därför föreslås att dagpenning eller olycksfallspension skall kunna förvägras eller att dessa skall kunna minskas antingen för en viss tid eller tills vidare, om arbetstagaren genom sin egen verksamhet före handlingen väsentligt har medverkat till att skadan eller sjukdomen har uppkommit. Avsikten är att de principer som för närvarande tillämpas i ersättningspraxis när verkställandet av en minskning med stöd av 5 § övervägs skall beaktas när en minskning övervägs.

Till följd av den föreslagna reformen blir systemet för ersättning av brottsskador ett sekundärt ersättningssystem gentemot olycksfallsförsäkringen. Ersättningsförmånerna i dessa system motsvarar inte till alla delar varandra. Både slagen av ersättningar och ersättningsnivån kan avvika från varandra. Via olycksfallsförsäkringssystemet ersätts bl.a. hemvårdskostnader som förorsakats av skada. Denna ersättningsform finns inte i brottsskadesystemet. I brottsskadesystemet betalas däremot ersättning för sveda och värk samt för rättegångskostnader, för vilka ingen särskild ersättning betalas via olycksfallsförsäkringen. De båda systemen har också olika grunder för fastställande av ersättningar för inkomstbortfall, men det leder inte i praktiken till så stora avvikelser i fråga om slutresultatet. De förmåner som utbetalas via olycksfallsförsäkringssystemet grundar sig dessutom på principen om full ersättning.

I ersättningssystemet för brottsskador kan den som lidit skada numera erhålla dagpenning enligt sjukförsäkringslagen direkt. Dagpenning betalas likväl inte, om något annat system är ersättningssskyldigt, bortsett från dröjsmålsfall. Den som skadats genom olycksfall skall fortfarande ha rätt till ersättning via brottsskadesystemet till den del detta ger en större ersättning.

Det föreslås att ett stadgande om ersättning av skada eller sjukdom som förorsakats av misshandel eller annan uppsåtlig handling från en annan persons sida skall tas in i 4 a § lagen

om olycksfallsförsäkring. Inga åtgärder skall vidtas i fråga om stadgandet i 61 § 1 mom. som gäller olycksfallsförsäkringssystemets förhållande till andra ersättningssystem. Också stadgandet i 61 § 2 mom. om en olycksfallsförsäkringsanstalts regressrätt med avseende på den som vållat skadan skall förbli oförändrat. Olycksfallsförsäkringssystemet skall i egenskap av primärt ersättningssystem således inte ha regressrätt i förhållande till brottsskadesystemet. I fråga om den som vållat skadan skall systemet med olycksfallsförsäkring däremot alltid ha regressrätt.

2.2. Ersättning för inkomstbortfall på grund av kortvarig arbetsförmåga

Stadgandena om dagpenning i lagen om olycksfallsförsäkring ändras så, att en särskild regel införs för beräkning av ersättning i form av dagpenning för kortvarig arbetsförmåga. Utgångspunkten föreslås vara att dagpenningen endast för en tidsperiod av högst fyra veckor efter olycksfallet skall vara lika stor som den lön för sjukdomstid som betalats till arbetstagaren för denna tid. Arbetsgivaren skall underrätta olycksfallsförsäkringsanstalten om beloppet av den lön för sjukdomstiden som betalats, och får själv en motsvarande ersättning. Detta förfarande, som är enkelt och snabbt, kommer i praktiken att omfatta största delen av de fall som gäller korttidsdagpenning.

Har till arbetstagaren på basis av det arbetsförhållande som gällde när olycksfallet inträffade inte alls, t.ex. på grund av kortvarigt arbetsförhållande, betalats lön för sjukdomstiden för denna tid, skall till grund för dagpenningen läggas den arbetsinkomst som arbetstagaren förtjänat i detta arbetsförhållande under en tid av högst fyra veckor före olycksfallet. Naturaförmåner i samband med arbetsförhållandet skall inte beaktas, eftersom arbetstagaren behåller flera sådana, t.ex. bostadsförmån och bilförmån, också under en kort sjukdomstid.

I de fall där arbetsförhållandet har fortgått mindre än fyra veckor, t.ex. två veckor, beräknas den inkomst som utgör grunden för ersättning enligt inkomstnivån under dessa två veckor. Motsvarande förfarande skall tillämpas när arbetstagaren då olycksfallet inträffade har gjort förkortad arbetsvecka på grund av permittering som verkställts av arbetsgivaren eller

när hans dagliga arbetstid har förkortats av sistnämnda skäl, eller om en till Arbetskraftsbyrån anmäld person som söker heldagsarbete på grund av sysselsättningsläget inte har kunnat anvisas något annat än deltidsarbete. I ett sådant fall skall i fråga om den lön för sjukdomstid som betalas till arbetstagaren endast beaktas den förvärvsinkomst som han förtjänat i sitt arbetsförhållande. I fråga om lön för sjukdomstid beaktas däremot inte sådan arbetslöshetsersättning som eventuellt betalats till honom för den tid som fattas. I sådana fall skall dagpenningen beräknas på grundval av inkomsten av arbetsförhållandet enligt vad som skulle betalas för heltidsarbete.

Om lön för sjukdomstid av annan anledning inte har betalats under hela den tid av arbetsoförmåga som ingår i den tidsperiod av fyra veckor som följer efter olycksfallet, skall dagpenning fastställas för den tid för vilken lön för sjukdomstid inte har betalats, på basis av lönen under de fyra veckor som föregick olycksfallet. Beträffande den tid av arbetsoförmåga för vilken lön för sjukdomstid har betalats skall dagpenning i dessa fall betalas till ett belopp som är lika stort som lönen för sjukdomstiden.

Det är möjligt att en arbetstagare när han skadas har stått i två eller flera parallella arbetsförhållanden. Härvid skall dagpenningen för den ovan nämnda fyraveckorsperioden fastställas särskilt för varje arbetsförhållande. Arbetstagaren kan samtidigt ha idkat företagareverksamhet, antingen som lantbruksföretagare eller som annan företagare. Härvid betalas inte till honom lön för sjukdomstiden till denna del. Därför skall dagpenning som grundar sig på företagareverksamhet fastställas särskilt för de fyra första veckorna efter olycksfallet. Dagpenningen utgör 1/360 av årsarbetsinkomsten enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare eller av den arbetsinkomst vid tidpunkten för olycksfallet som fastställs enligt grunderna i lagen om pension för företagare (468/69).

Det fulla beloppet av dagpenningen skall vara minst lika stort som den vore om beräkningsgrunden vore den minimiårsarbetsförtjänst som avses i lagen om olycksfallsförsäkring. Om dagpenningen skall fastställas på basis av två eller flera arbetsförhållanden eller på basis av arbetsförhållande och företagareverksamhet, skall den dagpenning som tillsammans betalas för alla arbetsförhållanden och all företagareverksamhet jämföras med dagpen-

ningen enligt minimiårsarbetsförtjänsten, varefter det större av dessa belopp skall betalas. I fråga om dem som får ålderspension eller tills vidare beviljad full invalidpension, olycksfalls-pension eller motsvarande på trafikförsäkringslagen baserad ersättning skall stadgandet om minimiårsarbetsförtjänst likväl inte tillämpas.

För tiden efter de fyra veckor som följer på olycksfallet skall dagpenningen beräknas som för närvarande, dvs. den skall per dag utgöra 1/360 av årsarbetsförtjänsten. I fråga om lantbruksföretagareverksamhet och annan företagareverksamhet skall korttidsdagpenningen beräknas enligt samma grunder som under tiden därefter.

Det föreslås att stadgandena om korttidsdagpenning upptas i 16 § 1 mom. samt 16 a §, 17 § och 28 a § lagen om olycksfallsförsäkring. I lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare måste också göras sådana lagtekniska ändringar som föranleds av stadgandena om korttidsdagpenning.

2.3. Årsarbetsförtjänst enligt lagen om olycksfallsförsäkring

I lagförslaget har 28 § lagen om olycksfallsförsäkring delvis skrivits om. Som årsarbetsförtjänst skall fortfarande enligt 1 mom. betraktas den arbetsinkomst som arbetstagaren på grundval av sin arbetsinkomst vid tidpunkten för olycksfallet sannolikt skulle ha erhållit under en tidsperiod av ett år. Om arbetsinkomsten när olycksfallet inträffar av skäl som avviker från det normala är högre eller lägre än den stabiliserade inkomstnivån, skall enligt 2 mom. årsarbetsförtjänsten på samma sätt som för närvarande uppskattas så att den motsvarar den stabiliserade inkomstnivån.

Avsikten med ändringen är att i lagtekniskt hänseende förtydliga och förenkla det nuvarande stadgandet om årsarbetsförtjänst. Samtidigt betonas vikten av den i ersättningspraxis tillämpade principen om stabiliserad inkomstnivå när årsarbetsförtjänsten fastställs. Årsarbetsförtjänsten skall motsvara den fortlöpande inkomstnivå som arbetstagaren sannolikt, bedömt på grundval av tidpunkten för olycksfallet, hade uppnått inom en tidsperiod av ett år om olycksfallet inte hade inträffat. Arbetsförhållandets karaktär och arbetstagarens inkomstnivå och meritlista under tidigare år skall beaktas. Årsarbetsförtjänsten skall således fort-

farande fastställas på grundval av inkomstnivån i det arbetsförhållande som pågick när olycksfallet inträffade, om det är sannolikt att denna inkomstnivå hade fortsatt om olycksfallet inte hade inträffat. I de fall där inkomstnivån vid tidpunkten för olycksfallet avviker från den stabiliserade inkomstnivån och detta har orsaker som avviker från det normala, skall årsarbetsförtjänsten uppskattas enligt den stabiliserade inkomstnivån. En sådan orsak som avviker från det normala kan t.ex. vara ett tillfälligt arbetsförhållande, en temporär ändring i avlöningsgrunden samt en tillfällig sänkning av inkomstnivån på grund av moderskapsledighet, vårdledighet eller sjukdom. I det föreslagna 2 mom. skall ingå de möjligheter till uppskattning av årsarbetsförtjänsten som nu framgår av 3 och 4 mom.

Det föreslås att i 28 § 3 mom. lagen om olycksfallsförsäkring tas in ett stadgande om fastställandet av studerandes, praktikanter och andra unga personers årsarbetsförtjänst. En sådan persons årsarbetsförtjänst skall fastställas enligt vad han sannolikt kommer att förtjäna efter avslutad studie- eller praktiktid. Det föreslås att motsvarande ändring görs i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare.

I lagen om olycksfallsförsäkring anges inte uttryckligen hur årsarbetsförtjänsten skall fastställas i fråga om företagarinkomst när arbetstagaren också har varit verksam som företagare. Ett olycksfall i arbetet innebär dock i allmänhet även i sådana fall att företagaren förlorar sin arbetsinkomst. I 28 § 5 mom. ingår för närvarande endast ett stadgande om lantbruksföretagararbete, men inte om beaktandet av inkomster av annat företagarbete. Därför föreslås det att till 28 § 4 mom. fogas ett stadgande, enligt vilket även inkomst av annan företagarkerksamhet skall beaktas när arbetstagarens årsarbetsförtjänst beräknas enligt de grunder som anges i lagen om pension för företagare. I samband härmed bör även paragrafhänvisningen i 12 § 2 mom. lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare ändras.

De nuvarande 5 och 6 mom. i 16 § lagen om olycksfallsförsäkring föreslås bli 5 och 6 mom. i 28 §, eftersom de i sak sammanhänger med stadgandena om årsarbetsförtjänst. I 28 § 5 mom. skall således ingå ett stadgande om avrundning av årsarbetsförtjänsten när ersätt-

ningen beräknas och i 6 mom. ett stadgande om årsarbetsförtjänstens minimibelopp.

Årsarbetsförtjänstens minimibelopp är 42 800 mk enligt indextalet för 1992. Detta belopp, som ändras årligen i motsvarighet till ändringen av det löneindex som anges i 9 § lagen om pension för arbetstagare, används som årsarbetsförtjänst när ersättningen för inkomstbortfall beräknas, om arbetstagarens arbetsinkomst inte stiger till detta belopp. Det är dock inte ändamålsenligt att för den som får ålderspension, i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd, tills vidare beviljad full invalidpension eller tills vidare beviljad full olycksfallspension eller motsvarande ersättning enligt trafikförsäkringslagen (279/59) beräknas en ersättning för inkomstbortfall enligt lagen om olycksfallsförsäkring också för ett tillfälligt arbete genom användning av minimiårsarbetsförtjänsten. Detta leder till ett betydande missförhållande mellan ersättningen och den förtjäna lönen. Därför föreslås det att en sådan persons ersättning för inkomstbortfall skall beräknas på grundval av hans faktiska arbetsinkomst. Ändringen ingår i 28 § 6 mom. lagen om olycksfallsförsäkring. Motsvarande ändring bör göras i 12 § 3 mom. lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare.

Stadgandena om fastställande av arbetsinkomst skall flyttas från det nuvarande 28 § 2 mom. till den nya 28 a §. Med arbetsinkomst skall liksom för närvarande avses naturaförmån och förskottsinnehållning underkastad penninglön som arbetstagaren uppbär samt andra skattepliktiga förmåner som bör anses som vederlag för utfört arbete. Inkomst av arbete utomlands skall medräknas i årsarbetsförtjänsten, även om förskottsinnehållning inte skall verkställas på den i Finland. I andra avseenden föreslås ingen ändring i beaktandet av inkomst av arbete utomlands. En särskild proposition om försäkringskyldigheten i fråga om arbete utomlands och om beaktandet av inkomst av arbete utomlands skall avlätas senare.

2.4. Olycksfallspensionens nivå efter fyllda 65 år

Det föreslås att i 16 § 1 mom. lagen om olycksfallsförsäkring stadgas att den fulla olycksfallspensionens nivå skall utgöra 70 % av arbetstagarens årsarbetsförtjänst efter att han

fyllt 65 år. Enligt de utredningar som gjorts leder inte genomförandet av denna ersättningsnivå till att något ersättningsansvar överförs på arbetspensionssystemet på grundval av samordningen.

2.5. Menersättning vid sjukdomar som snabbt leder till döden

I fråga om de som yrkessjukdomar betraktade sjukdomar som kännetecknas av att sjukdomen snabbt förvärras och har dödlig utgång, kan den ersättning som det nuvarande menersättningssystemet ger vara överdimensionerad, och den kan också riktas fel när den överflyttas till innehavarna av arbetstagarens rättigheter. Å andra sidan tillförsäkrar systemet inte arbetstagaren i tillräcklig mån ersättning så, att han själv kan använda ersättningen under sin livstid.

Ur medicinsk synvinkel sett är det inte möjligt att skapa en egen invaliditetsklass för sådana sjukdomar och det kan inte heller anses ändamålsenligt. Med beaktande av behovet att förbättra fördelningen av menersättning och förenkla ersättningspraxis föreslås det att begreppet bestående men preciseras och att menersättningen skall fastställas separat i fråga om sjukdomar som snabbt leder till döden. Med sådana sjukdomar som enligt medicinsk erfarenhet kännetecknas av att de snabbt förvärras och leder till döden avses av asbest förorsakad lungsäckscancer och annan vad prognos och förlopp i medicinskt hänseende beträffar motsvarande lungcancer som skall betraktas som yrkessjukdom. Med dessa sjukdomar jämföras också bihålecancer samt liknande cancersjukdomar i samband med en som yrkessjukdom betraktad immunbristsjukdom (AIDS).

Ett men kan anses bestående när det har gått minst ett år efter det att yrkessjukdomen framträdde och sjukdomstillståndet inte enligt medicinsk sannolikhet längre kan botas, utan det åsamkar arbetstagaren men som är åtminstone lika stort som vid tidpunkten för bedömning av sjukdomstillståndet. Beträffande sjukdomar som snabbt leder till döden krävs det således inte att sjukdomstillståndet skall stabiliseras för att bestående men skall kunna fastställas, och en förväntad försämring av sjukdomstillståndet hindrar inte att ett men anses bestående.

På grund av sjukdomens särdrag skall till en arbetstagare som insjuknat i en yrkessjukdom med snabb dödlig utgång alltid betalas menersättning enligt invaliditetsklass 10 oberoende av det faktiska men som sjukdomen förorsakat. Menersättning kan betalas tidigast ett år efter det att olycksfallet inträffat eller yrkessjukdomen framträtt. Lungcancer har ofta ett samband med asbestos som framträtt för flera år sedan och som ersatts som yrkessjukdom. Enligt vedertagen skadeståndspraxis betraktas lungcancer härvid inte som en särskild yrkessjukdom. Menersättning i form av ett engångsbelopp skall således i sådana fall betalas genast när lungcancer har konstaterats på medicinska grunder. I de fall där en sjukdom som snabbt leder till döden inte har något samband med en yrkessjukdom för vilken har utbetalats ersättning tidigare, skall ersättning betalas när ett år har gått efter det att nämnda sjukdom framträdde. Eftersom avsikten är att garantera att patienten får en tillräcklig ersättning för eget bruk i fråga om sådana sjukdomar som nästan utan undantag snabbt leder till patientens död, förutsätter betalningen av en engångsersättning inte att patientens faktiska invaliditetsklass redan har stigit minst till invaliditetsklass 10.

Om sjukdomens faktiska men inom ett år efter det att yrkessjukdomen framträdde är eller senare stiger till över invaliditetsklass 10, skall räknat från sistnämnda tidpunkt, utöver engångsersättningen, utbetalas fortlöpande menersättning på grundval av den invaliditetsklass som enligt medicinsk erfarenhet kan förutsägas med beaktande av en försämring i sjukdomsförloppet. Från den menersättning som betalas fortlöpande skall härvid inte avdras kapitalvärdet på den menersättning som motsvarar invaliditetsklass 10 och som betalas i form av ett engångsbelopp. Vad dessa sjukdomar beträffar får arbetstagaren således alltid ett år efter yrkessjukdomens framträdande en menersättning som motsvarar invaliditetsklass 10 och betalas i form av ett engångsbelopp, och dessutom en fortlöpande menersättning som motsvarar sjukdomstillståndets förlopp räknat från den tidpunkt när sjukdomens faktiska men överstiger invaliditetsklass 10.

Syftet med detta förslag är inte att ändra det fastställande av skada eller sjukdom som är vedertaget i ersättningspraxis, och inte heller att ändra fastställandet av menersättning i fråga om andra sjukdomar eller skador.

2.6. Andra behov av ändringar i lagen om olycksfallsförsäkring

2.6.1. Yrkesinriktad vuxenutbildning

Enligt 3 § 3 mom. lagen om olycksfallsförsäkring ersätts olycksfall som drabbat en elev som deltar i yrkeskurs som avses i lagen om sysselsättningsfrämjande utbildning (31/76) enligt lagen om olycksfallsförsäkring, varvid studerande jämställs med arbetstagare när försäkringsskyddet bestäms enligt sistnämnda lag. På den som ordnar kursen tillämpas vad som i lagen om olycksfallsförsäkring stadgas om arbetsgivare. Den sysselsättningsfrämjande utbildningen har omorganiserats genom lagstiftning som trädde i kraft vid ingången av år 1991. Lagen om sysselsättningsfrämjande utbildning har upphävts och i dess ställe har kommit en lag om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90). Dessutom har det stiftats en lag om yrkesutbildningscentrer för vuxna (760/90) och en lag om ombildning av yrkeskurscentralerna till yrkesutbildningscentrer för vuxna (761/90). Enligt den nya lagstiftningen kan arbetskraftspolitisk utbildning skaffas genom att utbildningstjänster köps av producenterna av dessa, som förutom yrkesutbildningscentrer för vuxna dessutom kan vara yrkesläroanstalter, medborgar- och arbetarinstitut, folkhögskolor samt privata utbildningsarrangörer. Försäkringsskyldigheten skall täcka alla dessa producenter när de ger arbetskraftspolitisk vuxenutbildning samt försäkringsskyddet alla de studerande som deltar i denna utbildning. Därför föreslås det att 3 § 3 mom. lagen om olycksfallsförsäkring ändras i motsvarighet till den nya lagstiftningen.

2.6.2. Ersättning för inkomstbortfall under tiden för fysikalisk vård

Också stadgandena om beviljandet av ersättning under sådan tid som använts till fysikalisk vård och vårdresa måste ändras. Eftersom en utredning av årsarbetsförtjänsten inte är nödvändig när ersättningen för inkomstbortfall fastställs, är det inte heller ändamålsenligt att utreda årsarbetsförtjänsten endast för att fastställa det inkomstbortfall som föranleds av fysikalisk vård. Det föreslås att ersättningen för sådan förlust av arbetsinkomst som beror på fysikalisk vård skall fastställas direkt på grund-

val av löneförlust eller annat inkomstbortfall som förorsakas av tid som använts till vård och resa.

2.6.3. Kapitalisering av olycksfallspension

Om olycksfallspensionen är högst 20 % av den fulla pension som nämns i 16 § 1 mom. 2 punkten, kan den skadade med olycksfallsnämndens samtycke byta olycksfallspensionen till ett motsvarande kapitalvärde. Om hans arbetsförmåga på grund av skada eller sjukdom som förorsakats av ett olycksfall väsentligt försämras senare, börjar pensionen betalas på nytt i enlighet med de ändrade omständigheterna. Från pensionen avdras härvid en del som motsvarar det betalda kapitalet. I praktiken har kapitalisering av pensioner varit sällsynt. Med beaktande av olycksfallsnämndens ställning som första besvärsinstans är det ändamålsenligt att den lägsta beslutanderätten även i dessa ärenden överförs på försäkringsanstalten. Kapitalisering kan komma i fråga av särskilda skäl. Sådana skäl kan föreligga t.ex. när mottagaren av olycksfallspension behöver den ekonomiska förmån som en engångsersättning medför för ett ändamål som allmänt anses godtagbart, som t.ex. anskaffning av bostad. Avsikten är att alltför stränga begränsningar inte skall uppställas för kapitalisering i fråga om ersättningspraxis.

2.6.4. Ansökan om skadestånd

För närvarande skall ansökan om skadestånd göras skriftligen hos försäkringsanstalten, eller ett skriftligt meddelande om olycksfallet inlämnas till försäkringsanstalten. Med den utveckling som skett inom den elektroniska informationsförmedlingen och med den ökade användningen av denna har det uppstått ett behov av att använda sådan dataöverföring också i fråga om förfarandet vid ansökan om skadestånd. Därför föreslås det att 41 § 1 mom. ändras så, att det inte hindrar att ersättning söks också på annat sätt än skriftligen. Avsikten är likväl att ett skriftligt utskriftsexemplar av data som överförts på detta sätt skall stanna hos försäkringsanstalten, eftersom en ersättningsansökan innehåller omständigheter som är betydelsefulla med tanke på avgörandet av ett ersättningsärende. En annan orsak till

varför kravet på en skriftlig ansökan inte längre är motiverat är att ett skadeståndsärende, enligt 41 a §, kan anhängiggöras även på försäkringsanstaltens eget initiativ, när försäkringsanstalten på något annat sätt har fått kännedom om ett olycksfall med stöd av vilket den kan antas bli tvungen att betala skadestånd. Det föreslås att i 41 § 1 mom. tas in ett befullmäktigande att genom förordning stadga närmare om förfarandet vid ansökan om skadestånd.

2.6.5. *Betalning av ersättning i vissa fall*

Enligt 47 § 1 mom. lagen om olycksfallsförsäkring skall ersättning för hemvårdskostnader betalas månadsvis i förskott. Det medför dock svårigheter att uppskatta hemvårdskostnaderna på förhand, eftersom behovet av hemvårdshjälp varierar avsevärt beroende på den rådande situationen. Därför kan betalning i förskott inte anses ändamålsenlig. Det föreslås att omnämmandet om hemvårdskostnader stryks i 47 § 1 mom. varvid ersättning för dem skall komma att betalas i efterskott.

Enligt 47 § 2 mom. skall skadestånd, oberoende av dess storlek, genom försäkringsanstaltens försorg och på dess bekostnad tillhandahållas den skadeståndsberättigade på den penninginrättning i landet som han bestämmer. Utbetalningen av alldeles små skadestånd på detta sätt kan, med avseende på de kostnader det medför, inte anses behövligt. Därför skall till 47 § 2 mom. fogas ett stadgande om att ett skadestånd som är mindre än 10 mk inte skall sändas till den skadeståndsberättigade, utan att han kan få ut det på försäkringsanstalten i fråga.

Om beloppet av olycksfallspension, fortlöpande menersättning eller familjepension justerat enligt det index som nämns i 9 § lagen om pension för arbetstagare är mindre än det skadeståndsbelopp som fås med beaktande av den minimiårsarbetsförtjänst som avses i 16 § 6 mom., skall enligt 60 § 2 mom. i ersättning betalas minst det belopp som framgår av 16 § 6 mom. i sistnämnda lag. En jämförelse av ersättningsbeloppen leder till så små skillnader att det inte har någon praktisk betydelse för den skadade. Därför kan förfarandet slopas. Det föreslås att 60 § 2 mom. lagen om olycksfallsförsäkring ändras så, att det nuvarande

jämförelseförfarandet, som har blivit onödigt, stryks.

2.7. *Yrkessjukdom som framträder under pensionstiden*

Eftersom olycksfallsförsäkringen är ett primärt ersättningssystem, skall den ansvara för skada som försakas av yrkessjukdom också när sjukdomen framträder först då arbetstagaren är i pension. Därför föreslås det att till yrkessjukdomslagen fogas en ny 3 a §. Syftet med den nya paragrafen är att genomföra olycksfallsförsäkringssystemets primära ersättningsansvar och att samordna ersättningspraxis i fråga om sådana yrkessjukdomar som framträder när arbetstagaren redan är i pension. Avsikten är att ersättning i sådana fall skall utbetalas enligt den inkomstnivå som personen i fråga hade när han arbetade före pensioneringen och att till honom skall betalas ersättning för inkomstbortfall både i form av dagpenning och olycksfallspension för den tid han är arbetsförmögen på grund av yrkessjukdom.

Enligt den nya paragrafen skall årsarbetsförtjänsten i dessa fall, med avvikelse från de grunder för fastställande av årsarbetsförtjänsten som anges i 28 § lagen om olycksfallsförsäkring, fastställas på basis av den arbetsinkomst som arbetstagaren hade innan det arbete upphörde från vilket han gick i pension, och inte inkomsterna vid den tidpunkt då yrkessjukdomen framträdde. Likaså skall försämringen av arbetsförmågan fastställas genom en uppskattning av den pensionerade personens förmåga att utföra det arbete han var i omedelbart innan han gick i pension. De ovan föreslagna stadgandena om korttidsdagpenning skall dock inte tillämpas i fråga om en sådan person, utan dagpenningen skall även för denna tid fastställas enligt samma grunder som efter det att sistnämnda tid har upphört. En ändring av yrkessjukdomslagen till denna del kräver att också 7 § lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare ändras.

3. *Propositionens ekonomiska verkningar*

Den i propositionen ingående sänkning av den maximala nivån på olycksfallspension för mottagare av ålderspension som också gäller de

vid lagens ikraftträdande redan löpande pensioner vars mottagare efter att lagen träder i kraft fyller 65 år, sänker den årliga ersättningsutgift som beror på olycksfallspensioner med ca 25 milj. mk. Också stadgandena om korttidsdagpenning föranleder inbesparingar i omkostnaderna och i viss mån i beloppet av de dagpenningar som betalas. De ändringar som gäller ersättning för misshandel samt yrkessjukdomar som framträtt under pensionstiden ökar i någon mån ersättningsutgifterna. Försäkringsanstaltens ansvar för finansieringen av olycksfallspensioner beträffande skador som skett innan lagen träder i kraft minskar med uppskattningsvis ca 160 milj. mk enligt 1991 års nivå.

Stadgandena innehåller också ändringar i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare. Statens svarar delvis för totalkostnaderna för olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare. Denna andel uppgår till 29,1 % av de totalkostnader som inte blir ett ansvarsunderskott. Den sänkning av nivån på den olycksfallspension som betalas under tiden för ålderspension minskar i någon mån denna andel. Samtidigt minskar den statens utgifter i de fall där statens svarar för olycksfallsersättningen i egenskap av arbetsgivare. Förslagets sammanlagda verkningar är dock små i statsekonomiskt hänseende.

4. Beredningsskeden

Reformen grundar sig i huvudsak på det avtal om vissa ändringar i lagstiftningen om olycksfallsförsäkring som de viktigaste arbetsmarknadsorganisationerna träffade hösten

1985. Reformen har beretts av arbetsgrupper som arbetat under ledning av social- och hälsovårdsministeriet och i fråga om menersättningen också av en arbetsgrupp som tillsattes av Olycksfallsförsäkringsanstaltens Förbund i maj 1989. I arbetsgrupperna har inte endast suttit representanter för de viktigaste arbetsmarknadsorganisationerna utan också för Olycksfallsförsäkringsanstaltens Förbund och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Bl.a. justitieministeriets utlåtande begärdes 1990 om ett utkast som gäller denna fråga. Enligt sistnämnda utlåtande har det inbördes förhållandet mellan olycksfallsförsäkringssystemet och brottsskadesystemet omdefinierats i fråga om ersättningskyddet för misshandel som hänför sig till arbete.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Regeringen har till riksdagen avlåtit en proposition med förslag till lag om avträdelseersättning för lantbruksföretagare och till ändringar i vissa lagar som har samband med den (RP 194/1992 rd). För att, på det sätt som det i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare ingående föreslagna 12 § 3 mom. om tillämpning av minimiårsarbetsförtjänsten anger, kunna jämställa en person som uppbär avträdelseersättning för lantbruksföretagare med en person som uppbär pension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare eller lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare, krävs det att riksdagen antar lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare innan denna lag träder i kraft.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om olycksfallsförsäkring

3 §. Paragrafens 3 mom. har ändrats så att försäkringsskyldigheten och ersättningsskyddet enligt lagen skall omfatta sådan arbetskraftspolitisk vuxenutbildning som avses i lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, oberoende av vem som ger utbildningen.

4 a §. I paragrafens 1 mom. stadgas om ersättning för skada eller sjukdom som orsakats av misshandel eller av annan uppsåtlig handling från en annan persons sida i sådana fall, där denna handling står i orsakförhållande till arbetet. Avsikten är att ersättningssystemet skall utsträckas också till sådana fall, där arbetet eller de därmed förknippade omständigheterna medför ökad risk att arbetstagaren blir offer för en sådan handling. Lagändringen är en konsekvens av redan existerande rätts- och ersättningspraxis. För en handling av ovan nämnt slag betalas ersättning på samma grunder som för olycksfall i arbete, förutsatt att handlingen har skett under omständigheter som avses 4 § 1 mom. 1—3 punkten. Dagpenningen och olycksfallspensionen kan förvägras arbetstagaren eller minskas om han själv väsentligt har medverkat till uppkomsten av situationen. Eftersom olycksfallsförsäkringen är ett primärt ersättningssystem, blir det här fråga om en utvidgning av det ersättningsskydd som systemet erbjuder. För närvarande har arbetstagarna i dessa fall rätt till ersättning med stöd av lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel. Efter den föreslagna ändringen blir brottsskadeersättningen sekundär i förhållande till olycksfallsersättningen.

16 §. Paragrafens 1 och 2 mom. har ändrats samt stadgandena i 5 och 6 mom. fogats såsom 5 och 6 mom. till 28 §. Enligt 1 mom. 1 punkten fastställs dagpenningen för en tidsperiod av högst fyra veckor räknat från tiden för olycksfallet, varvid den i 28 § lagen om olycksfallsförsäkring avsedda årsarbetsförtjänsten inte tjänar som grund för fastställandet av ersättningen. För tiden efter denna period är dagpenningen däremot, såsom för närvarande, 1/360 av årsarbetsförtjänsten. Enligt 1 mom. 2 punkten uppgår olycksfallspensionen till maximalt 85 % av årsarbetsförtjänsten till dess

arbetstagaren har fyllt 65 år, varefter den utgör 70 % av årsarbetsförtjänsten.

Hänvisningsstadgandet i paragrafens 2 mom. har justerats. Detta är en följd av att stadgandet om minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten flyttas till 6 mom. i 28 §.

16 a §. Enligt paragrafens 1 mom. är dagpenningen för en tidsperiod av högst fyra veckor räknat från tiden för olycksfallet, dagen för olycksfallet oräknad, lika stor som arbetstagarens lön för sjukdomstiden. Detta innebär att arbetstagarens årsarbetsförtjänst inte längre behöver utredas vid utbetalning av dagpenning som baserar sig på kortvarig arbetsförmåga. Dagpenningen anses vara utbetald i och med att lön för sjukdomstiden har betalats till arbetstagaren. Försäkringsanstalten betalar sedan till arbetsgivaren en ersättning som motsvarar lönen för sjukdomstiden.

Paragrafens 2 mom. gäller sådana fall där till arbetstagaren inte alls har betalats lön för sjukdomstiden för sådan tid av arbetsförmåga som ingår i den i 1 mom. avsedda tidsperioden. Ersättningen bestäms härvid på grundval av den arbetsinkomst som arbetstagaren har haft i detta arbetsförhållande under högst fyra veckor före olycksfallet. Stadgandet har inte formulerats så att ersättningen skall beräknas "enligt" arbetsinkomsten. I stället används ett uttrycksätt som ger möjlighet till tolkning i specialfall, t.ex. i samband med sporadiska arbetsförhållanden. Om t.ex. en pensionär tillfälligt hjälper till vid en takreparation och då skadar sig efter att ha fått betalt för en dag, är det inte ändamålsenligt att dagpenningen blir större än den inkomst som han har gått miste om på grund av olycksfallet.

Paragrafens 3 mom. gäller fall där lön för sjukdomstiden inte har betalats för hela den tid av arbetsförmåga som ingår i den tidsperiod av fyra veckor som följer efter olycksfallet. För den tid för vilken lön för sjukdomstiden inte har betalats, fastställs dagpenningen enligt 2 mom.

Paragrafens 4 mom. gäller fall där lön för sjukdomstiden på grund av permittering eller annat motsvarande skäl har fastställts på grundval av förkortad arbetstid. I dessa fall beräknas dagpenningersättningen för en kort tid på det sätt som stadgas i 2 mom., dvs. på grundval av den arbetsinkomst som arbetstagaren har haft i detta arbete under högst fyra

veckor före olycksfallet. Avsikten med stadgandet är att ersättningen skall betalas på grundval av den inkomstnivå som arbetstagaren har haft under sistnämnda period beräknad på basis av heltidsarbete. Om arbetsförhållandet har pågått kortare tid än fyra veckor, t.ex. två veckor, beräknas de inkomster som ligger till grund för ersättningen på basis av inkomstnivån under dessa två veckor.

Enligt paragrafens 5 mom. skall dagpenningen för en kort tid av arbetsoförmåga beräknas särskilt för varje arbetsförhållande, om arbetstagaren vid tiden för olycksfallet har två eller flera arbetsförhållanden samtidigt. I momentet stadgas även om hur företagares arbetsinkomst skall beaktas vid beräkningen av dagpenning. I fråga om lantbruksföretagarverksamhet är dagpenningen 1/360 av den årsarbetsförtjänst som avses i 11 § lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare. I fråga om annan företagareverksamhet är dagpenningen 1/360 av den arbetsinkomst som avses i lagen om pension för företagare.

Enligt paragrafens 6 mom. skall såsom grund för dagpenningen användas minst den årsarbetsförtjänst som avses i 28 § 6 mom. Detta innebär att dagpenningen för en kort tidsperiod borde jämföras med den dagpenning som beräknats per dag på basis av minimiårsarbetsförtjänsten enligt lagen om olycksfallsförsäkring, varefter den större dagpenningen skulle utbetalas. Denna regel tillämpas dock inte, utan ersättningen bestäms utgående från arbetstagarens faktiska inkomster om han vid tidpunkten för olycksfallet uppbar i detta moment nämnd tills vidare beviljad full invalidpension, tills vidare beviljad full olycksfallspension eller motsvarande ersättning enligt trafikförsäkringslagen eller om han vid tidpunkten för olycksfallet hade fyllt 65 år och uppbar ålderspension.

17 §. Till paragrafens 2 och 3 mom. har fogats en hänvisning till 16 a § och till 3 mom. desutom en hänvisning till 28 § 6 mom.

17 a §. De stadganden som ingår i den nuvarande 16 a § har flyttats till en ny 17 a §, eftersom dessa stadganden i fråga om sitt sakinhåll passar bättre in efter stadgandena om dagpenning. Samtidigt har stadgandet i paragrafens 2 mom. ändrats, eftersom det i fråga om kortvariga fall av arbetsoförmåga inte längre är meningen att arbetstagarens årsarbetsförtjänst skall redas ut med tanke på dagpenningen. Vidare föreslås att arbetstagaren

i ersättning för inkomstbortfall som är en följd av fysikalisk vård skall få det belopp, som han hade fått som lön eller motsvarande inkomst för den tid som åtgick till den fysikaliska vården och resorna i samband därmed.

18 §. Det föreslås att stadgandet om minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten flyttas till 28 § 6 mom. I paragrafens 2 mom. har motsvarande hänvisningsändring införts.

18 a §. Till paragrafens 1 mom. har fogats en definition på begreppet bestående allmänt men. Definitionen täcker sjukdomar som har snabbt förlopp och dödlig utgång. I fråga om dessa sjukdomar förutsätter det begrepp som berättigar till menersättning inte att sjukdomstillståndet har avstannat och stabiliserats. Avsikten är inte att ändra det menbegrepp som i fråga om andra sjukdomar och skador har etablerats inom ersättningspraxis. Stadgandena om bestämmande av menersättning ingår den nya 18 b §. Paragrafens 2 och 3 mom. ändras inte.

Paragrafens 4, 5 och 6 mom. upphävs och stadgandena i dessa överförs innehållsmässigt ändrade till 1 och 3—5 mom. i den nya 18 b §.

18 b §. Paragrafens 1 mom. innehåller stadganden om när menersättning betalas fortlöpande eller som ett engångsbelopp. I invaliditetsklasserna 1—10 betalas ersättningen som ett engångsbelopp och i klasserna 11—20, såsom för närvarande, enligt arbetstagarens eget val antingen som ett engångsbelopp eller fortlöpande. Ett undantag från denna huvudregel stadgas i paragrafens 2 mom.

I paragrafens 2 mom. stadgas om betalning av menersättning i fråga om sjukdomar för vilka det enligt medicinsk erfarenhet är kännetecknande att sjukdomen snabbt förvärras så att tillståndet leder till döden. Trots att också skador omtalas i stadgandet är detta avsett att bli tillämpat endast på sjukdomar som ersätts såsom yrkessjukdomar och som orsakas av arbetet, såsom mesoteliom och andra därmed jämförbara varianter av lungcancer vilka har en liknande prognos beträffande sjukdomens förlopp. Avvikande från det förfarande som gäller andra skador och sjukdomar, betalas i fråga om nämnda sjukdomar alltid, när ett år har förflutit sedan yrkessjukdomen yppade sig, oberoende av sjukdomens faktiska invaliditetsklass ett engångsbelopp motsvarande invaliditetsklass 10. Om menet redan då överstiger invaliditetsklass 10 betalas utöver engångsersättningen även fortlöpande menersättning. Om det faktiska menet överstiger klass 10 först

senare än ett år efter att yrkessjukdomen yppade sig, börjar den fortlöpande menersättningen betalas ut först räknat från den tidpunkten. Fortlöpande menersättning betalas enligt den invaliditetsklass som enligt medicinsk erfarenhet kan förutses med beaktande av att sjukdomen förvärras. Fortlöpande menersättning minskas inte med kapitalvärdet på menersättning som med anledning av samma yrkessjukdom tidigare har betalats som ett engångsbelopp.

Paragrafens 3 mom. innehåller stadganden om kapitaliseringen av en menersättning som betalas som engångsbelopp. Avvikande från tidigare fastställer social- och hälsovårdsministeriet grunderna för beräkning av kapitalvärdet.

Paragrafens 4 mom. motsvarar i sak det nuvarande 5 mom. i 18 a §, med undantag av den begränsning som härrör från 2 mom. i denna paragraf och som gäller minskningen av den engångsersättning som betalas ut till följd av sjukdomar som snabbt leder till döden.

Paragrafens 5 mom. motsvarar i sak det nuvarande 6 mom. i 18 a §, med undantag av den begränsning som härrör från 2 mom. i denna paragraf.

19 §. Paragrafen har ändrats så att den skadade kan ansöka om att byta ut olycksfallspensionen mot dess kapitalvärde hos pensionsanstalten och inte längre hos olycksfallsnämnden. I ett sådant beslut har sökanden i vanlig ordning rätt att söka ändring. Tillstånd till kapitalisering kan beviljas av särskilda skäl. Enligt ikraftträdelsestadgandet tillämpas det i 19 § angivna förfarandet även på vissa ersättningar som grundar sig på de stadganden i lagen om olycksfallsförsäkring som var i kraft före den 1 januari 1982.

26 §. I paragrafens 1 mom. har en hänvisningsändring gjorts som beror på att stadgandet om fastställandet av inkomstbortfall under tiden för fysikalisk vård har flyttats till 17 a §.

Ordalydelsen i paragrafens 2 mom. har ändrats att motsvara 38 § socialvårdslagen (710/82). Kommunerna har i 1 mom. stadgad rätt att återfå utkomststöd som betalats till den skadade mot emotsedda pensioner.

28 §. Paragrafen har preciserats och förenklats. Enligt 1 mom. skall, liksom för närvarande, som årsarbetsförtjänst betraktas den arbetsinkomst som arbetstagaren på grundval av sin arbetsinkomst vid tiden för olycksfallet sannolikt skulle ha haft under en tidsperiod av ett år.

Genom ändringen försöker man även understryka att årsarbetsförtjänsten enligt nuvarande ersättningspraxis skall fastställas på basis av den stabiliserade inkomstnivån vid tidpunkten för olycksfallet.

Paragrafens 2 mom. innehåller stadganden om hur en exceptionell arbetsförtjänst skall beaktas vid fastställandet av årsarbetsförtjänsten. Om arbetstagarens arbetsinkomst vid tiden för olycksfallet av orsaker som avviker från det normala är högre eller lägre än hans stabiliserade inkomstnivå, skall årsarbetsförtjänsten uppskattas enligt hans stabiliserade inkomstnivå. Därmed skall en ändring i inkomstnivån som beror på t.ex. permittering eller arbetslöshet inte beaktas vid fastställandet av årsarbetsförtjänsten, såvida dessa faktorer inte har varit regelbundet återkommande år efter år. Bestämmelsen innebär å andra sidan dock inte att ersättningen bestäms på grundval av en tidigare lön i fråga om en sådan person, som efter slutförda studier nyligen har börjat arbeta med uppgifter motsvarande studierna och som härvid uppstår en lön som är högre än vederbörandes tidigare lön.

I lagen om olycksfallsförsäkring saknas stadganden om fastställandet av årsarbetsförtjänsten för studeranden, praktikanter och andra unga personer vilkas inkomstnivå inte har hunnit stabiliseras. Ett särskilt stadgande behövs, eftersom de gängse principerna för fastställande av årsarbetsförtjänsten inte kan tillämpas på dessa personer. Till paragrafens 3 mom. har därför fogats ett stadgande enligt vilket årsarbetsförtjänsten för unga personer skall fastställas enligt vad han efter avslutad studie- eller praktiktid sannolikt kommer att förtjäna. I sak motsvarar detta stadgande det beslut av socialministeriet (855/48) som tidigare gällt beräkningen av lärlingars, praktikanter och andra unga personers årsarbetsförtjänst. Med studerande avses en person som studerar med sikte på ett framtida yrke.

I paragrafens 4 mom. ingår ett stadgande enligt vilket vid sidan om inkomsterna i ett arbetsförhållande även inkomsterna av företagarverksamhet skall beaktas vid fastställandet av årsarbetsinkomsten. Stadgandet har utvidgats att gälla inkomster även av annan företagarverksamhet än lantbruksföretagarverksamhet.

I paragrafens 5 mom. ingår för närvarande stadgandet i 16 § 5 mom. gällande avrundning av årsarbetsförtjänsten. Till sitt innehåll mot-

svarar dessa moment varandra. Stadgandet passar i sak i anslutning till stadgandena om årsarbetsinkomsten.

I paragrafens 6 mom. ingår ett stadgande om hur årsarbetsförtjänstens minimibelopp skall tillämpas vid beräkningen av pensionerade personers ersättning för inkomstbortfall. Om en pensionstagare skadar sig i ett tillfälligt arbete, beaktas såsom årsarbetsinkomst för närvarande årsarbetsförtjänstens minimibelopp. Den som uppbär i momentet avsedd pension kan inte längre anses arbeta fortlöpande. Eftersom en ersättning på basis av minimiårsarbetsförtjänsten i ett tillfälligt arbete skulle leda till alltför stor ersättning, föreslås det att ovan nämnda personers årsarbetsförtjänst bestäms på grundval av den faktiska arbetsinkomsten.

28 a §. I paragrafen definieras arbetsförtjänsten; motsvarande bestämmelse ingår i den gällande 28 §. Stadgandet har slopats i den paragraf som avser årsarbetsförtjänsten, eftersom arbetsförtjänsten inte längre ligger till grund för enbart beräkningen av årsarbetsförtjänsten. Enligt den föreslagna paragrafen skall såsom arbetsförtjänst beaktas både korttidsdagpenning enligt 16 a § och vid fastställandet av årsarbetsinkomsten arbetstagarens penninglön på vilken förskottsinnehållning skall verkställas eller andra skattepliktiga förmåner som arbetstagaren uppbär och som bör anses som vederlag för utfört arbete. Naturaförmåner föreslås dock bli beaktade endast vid fastställandet av årsarbetsförtjänsten. Också inkomst av arbete utomlands skall beaktas vid fastställandet av ersättning, även om förskottsinnehållning inte skall verkställas på denna inkomst i Finland.

41 §. Ordalydelsen i paragrafens 1 mom. har ändrats så att stadgandet inte längre kräver skriftlig ersättningsansökan. Till momentet har fogats fullmakt om utfärdande av närmare bestämmelser genom förordning.

47 §. I paragrafens 1 mom. har man slopat stadgandet om ersättning för hemvårdskostnader månadsvis i förskott. Det har i praktiken visat sig ändamålsenligt att betala dessa kostnader först i efterskott mot faktura.

I paragrafens 2 mom. har av praktiska orsaker införts ett gränobelopp på 10 mk. Ersättningar som understiger detta skall enligt förslaget inte sändas till ersättningsstagaren. Han skall dock ha rätt att lyfta en sådan ersättning hos försäkringsanstalten.

60 §. Det stadgande om minimiårsarbetsförtjänsten som för närvarande ingår i lagens 16 § 6 mom. har flyttats till 28 § 6 mom. I lagens 60 § 1 mom. har gjorts den justering som föranleds av ändringen.

I paragrafens 2 mom. slopas förfarandet enligt vilket i ersättningar var gång skall utbetalas ett belopp som motsvarar den gällande årsarbetsförtjänsten.

Det föreslås att det hänvisningsstadgande i paragrafens 4 mom. som gäller 16 a § skall upphävas. Stadgandet är överflödigt eftersom ersättningen för inkomstbortfall under tiden för fysikalisk vård beräknas på grundval av det faktiska inkomstbortfallet och inte längre på basis av årsarbetsinkomsten.

1.2. Yrkessjukdomslagen

3 a §. I paragrafens 1 mom. föreslås att om en yrkessjukdom som framträder under den tid för vilken arbetstagaren har beviljats rätt till sådan grundpension som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, dvs. lagstadgad pension som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande eller på företagarverksamhet, och om den exponering som orsakat yrkessjukdomen har upphört före pensioneringen, fastställs arbetstagarens årsarbetsförtjänst på basis av den arbetsinkomst som han hade när det arbete avslutades för vilket han fick nämnda pension. Likaså föreslås det att nedgången i arbetsförmågan skall bedömas genom att man jämför arbetstagarens arbetsförmåga, sådan den är efter det att yrkessjukdomen har yppat sig, med det arbete från vilket han gick i nämnda pension. De villkor gällande minskningen av arbetsinkomsten som ingår i lagens 17 § 3 mom. och 18 § tillämpas inte i dessa fall. Vid bedömningen av nedgången i arbetsförmågan beaktas vederbörandes andra sjukdomar på samma sätt som i övrigt är brukligt.

Enligt paragrafens 2 mom. gäller stadgandena för fastställande av korttidsdagpenning enligt 16 § 1 mom. och 16 a § inte sådana fall som avses i 1 mom.

1.3. Lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare

7 §. Lagen om olycksfallsförsäkring för

lantbruksföretagare gäller inte företagarkerksamhet efter uppnådd pensionsålder och inte heller under den tid för vilken lantbruksföretagaren har rätt till pension som avses i 7 § 1 mom. 3 punkten. Eftersom tillämpningen av det stadgande som föreslås i 3 a § yrkessjukdomslagen även föreslås bli tillämpat på lantbruksföretagare, förutsätts det att en hänvisning gällande paragrafen fogas till lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare. Denna hänvisning har fogats till 7 § 2 mom. Avsikten är att paragrafens nuvarande 2—4 mom. blir 3—5 mom.

11 §. I paragrafens 3 mom. föreslås en ändring som motsvarar det stadgande som föreslås i 28 § 3 mom. lagen om olycksfallsförsäkring och som gäller fastställandet av en studerandes, praktikants eller annan ungs persons årsarbetsförtjänst.

12 §. Paragrafens 1 mom. har ändrats så att därav framgår hur dagpenningen fastställs på basis av företagarkerksamhet enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare. Enligt grundregeln uppgår dagpenningen alltid till 1/360 av en årsarbetsförtjänst som avses i 11 §. Momentets ordalydelse är till övriga delar oförändrad och av den framgår därmed avvikelsen vid fastställandet av den årsarbetsförtjänst som ligger till grund för dagpenningen och olycksfallspensionen.

I paragrafens 2 mom. stadgas för närvarande om hur arbetsinkomst som lantbruksföretagaren har haft av annat arbete skall beaktas vid fastställandet av årsarbetsinkomsten. Momentet har ändrats så att i detta beaktas det stadgande som föreslås i 16 a § lagen om olycksfallsförsäkring och som gäller fastställandet av dagpenning beträffande annat förvärvsarbete för en tid av högst fyra veckor efter olycksfallet samt en ny 28 a § i vilken stadgas om årsarbetsförtjänsten.

I paragrafens 3 mom. ingår ett stadgande enligt vilket dagpenning eller olycksfallspension som fastställs enligt 11 § och denna paragraf alltid utbetalas enligt minst det belopp som förmånen hade uppgått till om den för motsvarande tid hade beräknats på basis av minimiårsarbetsförtjänsten enligt lagen om olycksfallsförsäkring. Stadgandet gäller därmed också sådana fall där lantbruksföretagaren vid sidan av företagarkerksamheten utför annat förvärvsarbete. Eftersom stadgandet om minimiårsarbetsförtjänsten enligt lagen om olycksfallsförsäkring föreslås bli flyttat till lagens 28 § 6

mom., har hänvisningen i paragrafens 3 mom. ändrats på motsvarande sätt. Till momentet har dessutom fogats ett stadgande, enligt vilket regeln om att dagpenningen eller olycksfallspensionen skall betalas minst enligt minimiårsarbetsförtjänsten inte skall tillämpas på arbets-skador som inträffar i samband med tillfälligt arbete som en lantbruksföretagare utför samtidigt som han uppbär pension.

2. Ikraftträdande

2.1. Lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1993. De nya stadgandena skall tillämpas i de fall där olycksfallet har inträffat eller yrkessjukdomen framträtt då sistnämnda stadganden gäller. Stadgandet i 16 § 1 mom. 2 punkten om olycksfallspensionens maximala belopp skall dock undantagsvis, oberoende av vid vilken tidpunkt olycksfallet inträffade eller yrkessjukdomen framträdde, tillämpas på alla, också redan betalda, olycksfallspensioner i det fallet att pensionstagaren fyller 65 år efter det att lagen träder i kraft. Stadgandet skall således inte gälla de löpande olycksfallspensioner där pensionstagaren redan innan lagen träder i kraft har fyllt 65 år och inte de olycksfallspensioner som gäller tiden före lagens ikraftträdande.

Lagens 17 a § skall även tillämpas på ett sådant olycksfall i arbete som inträffat eller en sådan yrkessjukdom som framträtt innan lagen träder i kraft och som på grund av fysikalisk vård har medfört inkomstbortfall för den skadade eller insjuknade efter att denna lag har trätt i kraft.

Lagen skall, bortsett från de ovan och nedan nämnda undantagen, tillämpas på sådana olycksfall som har inträffat och sådana yrkessjukdomar som har framträtt efter den 1 januari 1993. Eftersom de sjukdomar som avses i den föreslagna 18 b § 2 mom. inte betraktas som särskilda yrkessjukdomar när de är förknippade med en sådan yrkessjukdom för vilken ersättning betalats tidigare, kan paragrafen inte tillämpas i ett sådant fall, även om en sjukdom med snabb dödlig utgång framträder efter att lagen trätt i kraft. Därför har ett stadgande som möjliggör tillämpning tagits in i lagen.

Det förfarande som kommer att stadgas i

19 § skall efter ikraftträdandet tillämpas även på sådana livräntor som avses i 19 § 4 mom. (440/58) lagen om olycksfallsförsäkring i den form sistnämnda moment hade före den ändring som trädde i kraft den 1 januari 1982. I fråga om dessa livräntor skall rätten att besluta om kapitalisering av ersättning således flyttas över från försäkringsdomstolen till försäkringsanstalten. Stadgandet om att jämställa livräntor med olycksfallspension hade uteblivit ur ikraftträdelsestadgandet till lagen om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring (526/81).

Ändringen i 60 § 2 mom. gäller också ersättningar som betalas för sådana olycksfall som inträffat eller yrkessjukdomar som framträtt innan denna lag träder i kraft.

2.2. Lag om ändring av yrkessjukdomslagen

Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som de ändringar som föreslagits i lagen om olycksfallsförsäkring. Vid institutet för arbetshygien har utretts ett avsevärt antal fall där det föreligger misstanke om yrkessjukdomar som förorsakats av asbestdamm. Eftersom det är ändamålsenligt att det föreslagna nya stadgandet i 3 a § yrkessjukdomslagen skall kunna tillämpas även i dessa fall, föreslås att det tillämpas retroaktivt i sådana ersättningsärenden som när lagen träder i kraft ännu inte har avgjorts genom ett lagkraftvunnet beslut.

2.3. Lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare

Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som de föreslagna ändringarna i lagen om olycksfallsförsäkring. Ikraftträdelsestadgandena i lagen om olycksfallsförsäkring gäller även ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare till den del ersättningen fastställs enligt stadgandena i lagen om olycksfallsförsäkring. Angående ikraftträdandet av den föreslagna 7 § 2 mom. har till lagen fogats ett särskilt stadgande, som motsvarar ikraftträdandet av ändringen i yrkessjukdomslagen.

3. Lagstiftningsordning

Enligt denna proposition skall olycksfallspensionens maximala nivå om 85 % sänkas till 70 % när pensionstagaren når en ålder av 65 år. Avsikten är att pensionsbeloppet skall sänkas till denna nivå i alla de fall där en person uppnår nämnda ålder oberoende av, när rätten till olycksfallspension har börjat. Vad gäller olycksfallspension är det fråga om att en förmån av ersättningskaraktär ges till en nivå som är högre än den allmänna pensionsnivån. Beträffande olycksfallspension är det inte fråga om ett sådant tryggnade av en uppnådd förmån som det alltid är fråga om när löpande arbetspensioner sänks. Därför kan beloppet av olycksfallspensionen avgöras på nytt på grundval av ändrade omständigheter. En sådan ändring i omständigheterna sker vanligen när en person uppnår den allmänna pensionsåldern, varvid konsumtionsbehovet, enligt gängse uppfattning, är mindre än när han var i arbete. Frågan om huruvida olycksfallspensionen skall sänkas endast för dem för vilka rätten till olycksfallspension börjar efter lagändringen eller om den skall sänkas för alla kan inte ha någon betydelse i skadeståndsrättsligt hänseende. Om resonemanget i fråga om ersättningsnivån en gång har lett till ett sådant synsätt att det för dem som börjar uppbära ålderspension räcker med en ersättningsnivå som är lägre än den tidigare överenskomna, kräver en rättvis behandling av personerna i fråga att ersättningsnivån sänks för alla dem som uppnått 65 års ålder.

Eftersom olycksfallspensionen är primär i förhållande till arbetspensionen, försvagar de föreslagna ändringarna inte det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet. Om en person är arbetsoförmögen på grund av olycksfall eller yrkessjukdom, får han i allmänhet både folkpension och arbetspension, som inte kommer att minska till följd av den föreslagna ändringen. Lagförslaget kan inte lämnas vilande på det sätt som avses i 66 § riksdagsordningen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 20 augusti 1948 om olycksfallsförsäkring (608/48) 16 § 5 och 6 mom., 18 a § 4—6 mom. och 60 § 4 mom.,

dess lagrum sådana de lyder, 16 § 5 och 6 mom. och 18 a § 4—6 mom. i lag av den 10 juli 1981 (526/81) och 60 § 4 mom. i lag av den 20 februari 1987 (192/87),

ändras 3 § 3 mom., 16 § 1 mom. 1 och 2 punkten och 2 mom., 16 a §, 17 § 2 och 3 mom., 18 § 2 mom., 18 a § 1 mom., 19 §, 26 § 1 och 2 mom., 28 §, 41 § 1 mom., 47 § 1 och 2 mom. och 60 § 1 och 2 mom.,

av dessa lagrum 3 § 3 mom. sådant det lyder i lag av den 24 januari 1986 (86/86), 16 § 1 mom. 1 och 2 punkten och 2 mom., 17 § 3 mom., 18 § 2 mom., 18 a § 1 mom., 19 §, 41 § 1 mom., 47 § 1 och 2 mom. och 60 § 1 mom. sådana de lyder i nämnda lag av den 10 juli 1981, 16 a § och 26 § 1 mom. sådana de lyder i nämnda lag av den 20 februari 1987, 26 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 7 november 1958 (440/58), 28 § sådan den lyder ändrad genom nämnda lag av den 10 juli 1981 och genom lag av den 23 december 1981 (1027/81) och 60 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 29 december 1983 (1122/83), och

fogas till lagen nya 4 a, 17 a, 18 b och 28 a §§ som följer:

3 §

 Utan hinder av vad som stadgas i 2 mom. skall olycksfall som drabbat en elev som deltar i vuxenutbildning enligt lagen om arbetskrafts- politisk vuxenutbildning (763/90) ersättas enligt denna lag så att en studerande jämställs med en arbetstagare när försäkringsskyddet bestäms. När ovan nämnd utbildning ges skall på den som producerar utbildningstjänster tillämpas vad som i denna lag stadgas om arbetsgivare.

4 a §

Vad som i denna och i annan lag stadgas om olycksfall i arbete tillämpas också på sådan skada eller sjukdom som under omständigheter som avses i 4 § 1 mom. 1—3 punkten har åsamkats arbetstagaren av misshandel eller någon annan uppsåtlig gärning som begåtts av en annan person. Dagenning och olycksfalls- pension kan dock förvägras arbetstagaren eller minskas antingen för en bestämd tid eller tills vidare, om arbetstagaren genom sitt handlande före den uppsåtliga gärningen väsentligt har medverkat till uppkomsten av skadan eller sjukdomen.

16 §

Beloppet av dagenning, olycksfallspension och familjepension fastställs så, att

1) dagenningen för en tid av fyra veckor

 efter olycksfallet, dagen för olycksfallet oräk- nad, fastställs enligt 16 a §, varefter den utgör 1/360 av årsarbetsförtjänsten,

2) olycksfallspensionen årligen maximalt uppgår till 85 procent av årsarbetsförtjänsten till dess arbetstagaren har fyllt 65 år, varefter den utgör 70 procent av årsarbetsförtjänsten, och

 Menersättningen uppgår årligen till 60 pro- cent av det i 28 § 6 mom. angivna minimibe- loppet av årsarbetsförtjänsten.

16 a §

Har till en arbetstagare på grund av ett olycksfall betalats sådan lön för sjukdomstid som avses i 28 § lagen om arbetsavtal (320/70), är dagenningen för lönebetalningstiden, dock högst för den i 16 § 1 mom. nämnda tid av fyra veckor, beträffande arbetsförhållandet i fråga lika stor som den betalda lönen.

Har lön för sjukdomstid inte betalats med anledning av olycksfall, skall dagenningen för sådan arbetsoförmåga som ingår i den i 1 mom. nämnda tiden fastställas på grundval av den arbetsförtjänst som arbetstagaren har haft i arbetsförhållandet under en tid av högst fyra veckor före olycksfallet eller, om arbetsförhål- landet har varat en kortare tid än detta, under arbetsförhållandet.

 Har lön för sjukdomstid inte betalats för

hela den tid av arbetsförmåga som ingår i den i 1 mom. nämnda tid, skall dagpenningen för den tid för vilken lön för sjukdomstid inte har betalats fastställas enligt 2 mom.

Har till en arbetstagare på grund av permittering eller av andra motsvarande skäl betalats lön för sjukdomstid för en förkortad arbetstid, skall dagpenningen för hela den tid av arbetsförmåga som ingår i den i 1 mom. nämnda tiden fastställas så som stadgas i 2 mom.

Om en arbetstagare vid tidpunkten för olycksfallet står i två eller flera samtidiga arbetsförhållanden, skall dagpenningen för den tid som avses i 1 mom. fastställas särskilt för sig på grundval av varje arbetsförhållande. Om arbetstagaren vid tidpunkten för olycksfallet är verksam som lantbruksföretagare eller annan företagare, utgör dagpenningen för företagarkerksamhetens del 1/360 av den årsarbetsförtjänst som avses i 11 § lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare eller av inkomst av företagarkerksamhet i enlighet med de grunder om vilka stadgas i lagen om pension för företagare (468/69).

Är det sammanlagda beloppet av full dagpenning enligt denna paragraf mindre än det vore beräknat på grundval av den årsarbetsförtjänst som avses i 28 § 6 mom., skall dagpenningen för den i 1 mom. nämnda tiden betalas beräknad enligt nämnda årsarbetsförtjänst.

17 §

Är den skadade helt arbetsförmögen, skall dagpenning betalas till det i 16 § eller 16 a § angivna beloppet.

Är arbetstagaren endast till en del oförmögen till arbete, utgör dagpenningen, om inte annat följer av 16 a §, en så stor del av det i 16 § angivna beloppet som motsvarar den nedsatta arbetsförmågan. Dagpenning betalas dock inte om inte arbetstagarens arbetsförmåga nedgått med åtminstone 10 procent och om inte den av olycksfallet orsakade minskningen av arbetsförtjänsten uppgår till minst en tjugonedel av det i 28 § 6 mom. angivna minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten.

17 a §

Är arbetstagaren förhindrad att utföra arbete under tiden för fysikalisk vård som ingår i sådan sjukvård som avses i 15 § i denna lag eller i sådan rehabilitering som avses i 7 § lagen

om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/91), skall han ersättas för inkomstbortfall för högst 30 dagar per kalenderår. Ersättning betalas inte för sådana dagar för vilka han får dagpenning på grund av olycksfall i arbete eller olycksfallspension till fullt belopp.

I ersättning betalas det belopp som arbetstagaren skulle ha fått som lön eller motsvarande arbetsförtjänst för tiden för fysikalisk vård och vårdresa.

18 §

En förutsättning för att olycksfallspension skall erhållas är att arbetstagarens arbetsförmåga kan bedömas ha nedgått med minst 10 procent på grund av skada eller sjukdom som orsakats av olycksfallet. Dessutom förutsätts det att minskningen av arbetsförtjänsten utgör minst en tjugonedel av det i 28 § 6 mom. angivna minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten. Vid bedömning av den nedsatta arbetsförmågan skall beaktas arbetstagarens kvarstående förmåga att skaffa sig förvärvsinkomster genom sådant till buds stående arbete som han skäligen kan förutsättas utföra med hänsyn till sin utbildning, tidigare verksamhet, ålder och boendeförhållanden samt andra därmed jämförbara omständigheter.

18 a §

Menersättning betalas till en arbetstagare som inte får dagpenning och som åsamkas bestående allmänt men av sådan skada eller sjukdom som beror på olycksfall. Ett allmänt men betraktas som bestående när skadan eller sjukdomen enligt medicinsk sannolikhet inte längre kan botas.

18 b §

I fråga om skador som hör till invaliditetsklasserna 1—10 betalas ersättningen som ett engångsbelopp. Beträffande skador och sjukdomar som hör till invaliditetsklasserna 11—20 betalas menersättning enligt arbetstagarens val antingen som fortlöpande ersättning eller som ett engångsbelopp.

I fråga om skador och sjukdomar för vilka det enligt medicinsk erfarenhet är kännetecknande att skadan eller sjukdomen snabbt förvärras så att tillståndet leder till döden, skall en

engångsersättning som motsvarar invaliditetsklass 10 betalas. När invaliditetsklassen överstiger 10, betalas menersättningen som fortlöpande ersättning enligt den invaliditetsklass som enligt medicinsk erfarenhet kan förutses med beaktande av att skadan eller sjukdomen förvärras. Fortlöpande menersättning minskas inte med kapitalvärdet av menersättning som betalats som ett engångsbelopp.

Engångsersättningen uträknas med beaktande av arbetstagarens ålder som ett kapital som motsvarar menersättningens kapitalvärde enligt de grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar vid behov närmare föreskrifter om beräkningen av menersättning i form av engångsersättning.

Om invaliditetsklassen senare på grund av att en skada eller sjukdom förvärras blir minst två klasser högre, har arbetstagaren rätt att få menersättning på nytt i enlighet med de ändrade förhållandena. Den menersättning som betalas skall dock härvid, bortsett från det i 2 mom. nämnda undantaget, minskas med ett belopp som motsvarar det betalda kapitalvärdet.

Önskar arbetstagaren senare byta ut en fortlöpande menersättning mot en engångsersättning, har han, bortsett från det i 2 mom. nämnda undantaget, rätt till detta. Härvid utbyts menersättningen mot ett kapital som motsvarar menersättningens kapitalvärde.

19 §

Utgör olycksfallspensionen högst 20 procent av den pension som bestäms enligt 16 § 1 mom. 2 punkten, får den skadade med försäkringsanstaltens samtycke av särskilda skäl byta ut olycksfallspensionen mot dess motsvarande kapitalvärde. Nedgår arbetstagarens arbetsförmåga på grund av skada eller sjukdom som orsakats av olycksfallet och är förändringen väsentlig, börjar olycksfallspension utbetalas på nytt i enlighet med de ändrade förhållandena. Från pensionen skall härvid dras av den del som motsvarar det utbetalda kapitalet.

26 §

Om arbetsgivaren på grund av olycksfall till arbetstagaren såsom förmån för sjuktid har betalat lön eller forskott eller erlagt annan betalning för sådan tid för vilken enligt denna lag betalas dagpenning, olycksfallspension eller i 17 a § nämnd ersättning, har arbetsgivaren

rätt att dra av beloppet från den andel av skadeståndet som han enligt 12 § skall betala och att för den del som överskjuter denna andel direkt av försäkringsanstalten, mot redovisning, av det betalda beloppet återfå vad försäkringsanstalten skall betala till arbetstagaren i motsvarande skadeståndsrater för samma tid. Har två eller flera arbetsgivare betalt ovan nämnd lön eller annan förmån till arbetstagaren, fördelas skadeståndet till arbetsgivaren mellan arbetsgivarna i förhållande till de förmåner som de erlagt för samma tidsperiod. De förmåner som under tiden för semester skall erläggas till arbetstagaren inräknas dock inte i dessa betalningar.

Kommunen har under de förutsättningar som stadgas i 1 mom. rätt att återfå utkomststöd som beviljats på de grunder som anges i 38 § socialvårdslagen (710/82).

28 §

Som årsarbetsförtjänst betraktas den arbetsförtjänst som arbetstagaren på grundval av sin arbetsförtjänst vid tiden för olycksfallet sannolikt skulle ha erhållit under en tidsperiod av ett år.

Om arbetstagarens arbetsförtjänst vid tiden för olycksfallet av skäl som avviker från det normala är högre eller lägre än hans stabiliserade förtjänstnivå, uppskattas årsarbetsförtjänsten enligt hans stabiliserade förtjänstnivå.

En studerandes, praktikants och annan ungdoms årsarbetsförtjänst fastställs enligt vad han efter avslutad studie- eller praktiktid sannolikt kommer att förtjäna.

Har arbetstagaren vid tiden för olycksfallet varit sådan lantbruksföretagare som avses i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare eller sådan företagare som avses i lagen om pension för företagare, beaktas i hans årsarbetsförtjänst den förtjänst som han fått av företagarens verksamhet enligt de grunder om vilka stadgas i de nämnda lagarna.

Vid beräkning av skadeståndet avrundas årsarbetsförtjänsten till närmaste med 100 jämnt delbara markbelopp. När avrundning åt båda hållen är möjlig verkställs den uppåt.

När årsarbetsförtjänsten understiger 5 500 mark höjs den till 5 500 mark. Årsarbetsförtjänsten höjs dock inte, om arbetstagaren vid tiden för olycksfallet hade rätt till full invalidpension som beviljas tills vidare och som avses i folkpensionslagen (347/56) eller i 8 § 4 mom.

lagen om pension för arbetstagare eller till full olycksfallspension som fastställs enligt denna lag och som beviljas tills vidare eller till motsvarande ersättning enligt trafikförsäkringslagen (279/59), eller om arbetstagaren vid tiden för olycksfallet hade fyllt 65 år och fick ålderspension enligt folkpensionslagen eller 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare.

28 a §

Vid bestämmandet av den årsarbetsförtjänst som avses i 28 § och av den dagpenning som skall betalas för den tid av fyra veckor som avses i 16 § 1 mom. 1 punkten betraktas som arbetsförtjänst penninglönen på vilken förskotts-innehållning skall verkställas eller andra skattepliktiga förmåner som arbetstagaren uppbär och som bör anses som vederlag för det utförda arbetet. Naturaförmåner beaktas dock endast när årsarbetsförtjänsten fastställs. Arbetsförtjänst av arbete utomlands beaktas även om förskottsinnehållning inte skall verkställas på den i Finland.

41 §

Ansökan om skadestånd varom stadgas i denna lag skall göras hos försäkringsanstalten eller anmälan om olycksfallet inlämnas till försäkringsanstalten inom ett år från dagen för olycksfallet eller, om olycksfallet lett till döden eller en i sjöarbetsförhållande anställd har försvunnit, inom lika lång tid från dödsdagen eller den dag då den i sjöarbetsförhållande anställda enligt 59 § skall anses ha försvunnit, nämnda dag oräknad. Har anhängiggörandet av skadeståndsärendet av en orsak som beror på arbetstagaren fördröjts oskälig, kan han förvägras skadestånd för dröjsmålstiden, dock inte för året före anhängiggörandet. Närmare stadganden om sökande av ersättning kan utfärdas genom förordning.

47 §

Dagpenning och därtill hörande tillägg skall utbetalas åtminstone en gång i månaden i efterskott, dock inte oftare än en gång i veckan. Olycksfallspension, fortlöpande menersättning och till dem hörande tillägg samt familjepension utbetalas, om inte parterna kommer överens om något annat, månadsvis i förskott. Är det månatliga beloppet mindre än 100 mark, kan utbetalningen ske med längre mellanrum, dock minst en gång om året.

Skadestånd skall, om inte parterna kommer överens om något annat, genom försäkringsanstaltens försorg och på dess bekostnad tillhandahållas den skadeståndsberättigade på den penninginrättning i landet som han bestämmer. Har penninginrättning inte bestämts, tillhandahålls den skadeståndsberättigade skadeståndet på boningsortens postanstalt. En skadeståndsrät som är mindre än 10 mark skall kunna lyftas av den skadeståndsberättigade vid försäkringsanstalten.

60 §

De i 11 och 12 §§, 16 § 3 mom., 20 § 1 och 2 mom., 28 § 6 mom. och 53 § 5 mom. angivna beloppen justeras kalenderårsvis i enlighet med de förändringar som skett i den allmänna lönenivån i landet enligt det löneindex som årligen fastställs för tillämpningen av 9 § lagen om pension för arbetstagare. De ändrade beloppen avrundas så att det i 20 § 2 mom. angivna beloppet avrundas till närmaste hela 10 penni, det i samma paragrafs 1 mom. angivna beloppet till närmaste hela mark, de i 12 § angivna beloppen till närmaste hela 10 mark och de i 11 §, 16 § 3 mom., 28 § 6 mom. och 53 § 5 mom. angivna beloppen till närmaste hela 100 mark.

Olycksfallspension, fortlöpande menersättning och familjepension indexjusteras med iakttagande på motsvarande sätt av vad som stadgas i 9 § lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1993.

Vad som stadgas 16 § 1 mom. 2 punkten skall oberoende av vid vilken tidpunkt ett olycksfall inträffar eller en yrkessjukdom framträder tillämpas på sådan olycksfallspension vars mottagare har fyllt 65 år när lagen träder i kraft.

Lagens 17 a § skall även tillämpas på ett olycksfall i arbetet som inträffat eller en yrkessjukdom som framträtt innan lagen träder i kraft och som på grund av fysikalisk vård medfört inkomstbortfall för den skadade eller insjuknade efter det att denna lag har trätt i kraft.

Stadgandena i 18 a § 1 mom. och 18 b § skall

tillämpas på menersättning som betalas efter att denna lag har trätt i kraft.

Vid tillämpningen av denna lag skall de i 28 § 6 mom. angivna beloppen anses motsvara 1971 års allmänna lönenivå.

Vad som stadgas 60 § 2 mom. i denna lag skall även tillämpas på olycksfallspension och fortlöpande menersättning samt familjepension som skall betalas för olycksfall som inträffat eller yrkessjukdomar som framträtt innan denna lag träder i kraft.

Efter att denna lag har trätt i kraft tillämpas förfarandet enligt 19 § även på sådana livräntor som avses i lagen den 7 november 1958 angående ändring av lagen om olycksfallsförsäkring (440/58).

Sådana ärenden angående kapitalisering av olycksfallspensioner och livräntor som är anhängiga vid olycksfallsnämnden eller försäkringsdomstolen när denna lag träder i kraft skall dock handläggas i den ordning som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av yrkessjukdomslagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till yrkessjukdomslagen av den 29 december 1988 (1343/88) en ny 3 a § som följer:

3 a §

Om en yrkessjukdom framträder under en tid för vilken arbetstagaren har beviljats rätt till sådan grundpension som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare och den exponering som orsakat yrkessjukdomen har upphört före pensioneringen, fastställs årsarbetsförtjänsten med avvikelse från stadgandena i 28 § lagen om olycksfallsförsäkring enligt den arbetsförtjänst som han hade innan det arbete avslutades för vilket han fick nämnda pension. Av en yrkessjukdom orsakad nedsättning av arbetsförmågan fastställs på motsvarande sätt utan hinder av stadgandena i 17 § 3 mom. och 18 § lagen om olycksfallsförsäkring genom bedömning av arbetstagarens förmåga att efter

yrkessjukdomen utföra det arbete för vilket han fick nämnda pension. Härvid beaktas inte vad som stadgas i den andra meningen i 28 § 6 mom. lagen om olycksfallsförsäkring.

I de fall som avses i 1 mom. fastställs dagpenningen även för den tid av fyra veckor som avses i 16 § 1 mom. 1 punkten enligt samma grunder som för tiden efter det.

Denna lag träder i kraft den
1993.

Lagen tillämpas även på sådana yrkessjukdomar som framträtt innan lagen trätt i kraft och vilka ligger till grund för skadeståndsärenden som inte har avgjorts genom laga kraft vunnna beslut innan lagen trädde i kraft.

3.

Lag

om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 23 december 1981 om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/81) 11 § 3 mom. och 12 §,

dessas lagrum sådana de lyder, 11 § 3 mom. i lag av den 23 januari 1987 (36/87), 12 § ändrad genom sistnämnda lag och lagar av den 10 december 1990 och den 28 december 1990 (1070 och 1323/90), samt

fogas till 7 §, sådan den lyder ändrad genom nämnda lag av den 23 januari 1987 och lag av den 26 maj 1989 (477/89), ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2—4 mom. blir 3 - 5 mom., som följer:

7 §

 Utan hinder av vad som stadgas i 1 mom. 1 och 3 punkten betalas ersättning för yrkessjukdom som ersätts enligt 3 a § yrkessjukdomslagen.

11 §

 En studerandes, praktikants eller annan ungs persons årsarbetsförtjänst fastställs enligt vad han efter avslutad studie- eller praktiktid sannolikt kommer att förtjäna.

12 §

Dagpenningen uppgår i fråga om lantbruksföretagarverksamhet till 1/360 av den årsarbetsförtjänst som avses i 11 §. Visar en lantbruksföretagare eller anhörig till honom att i de omständigheter som inverkar på de arbetsinkomster som inflyter av brukningsenheten och som avses i 8 b eller 8 c § lagen om pension för lantbruksföretagare under året innan arbets-skadan inträffade har skett en förändring som kunde höja lantbruksföretagarens arbetsinkomst enligt nämnda lag och har lantbruksföretagaren, om han alltjämt skall försäkras, ansökt om justering av arbetsinkomsten, skall denna förändring beaktas när arbetsinkomsten fastställs. När förändringen grundar sig på brukningsenhetens lönsamhet, som avses i 8 b 5 mom. i samma lag, kan även en tidigare förändring beaktas, om detta är skäligt med hänsyn till förhållandena. Den höjda årsarbetsförtjänst som avses i detta moment används vid

bestämmande av dagpenning dock endast till den del dagpenning beviljas för den tid som börjar fyra månader efter det arbetsskadan inträffade.

Har en lantbruksföretagare vid sidan av sitt lantbruksföretagararbete utfört annat förvärvsarbete, beaktas även den arbetsförtjänst som han fått i detta arbete på det sätt som stadgas i 16 a, 28 och 28 a §§ lagen om olycksfallsförsäkring.

Om dagpenningen eller olycksfallspensionen, beräknad enligt 11 § eller denna paragraf, är mindre än den vore beräknad för en motsvarande tid enligt minimibeloppet av en årsarbetsförtjänst som avses i 28 § 6 mom. lagen om olycksfallsförsäkring, betalas dagpenning eller olycksfallspension på grundval av minimibeloppet av nämnda årsarbetsförtjänst. Detta moment tillämpas dock inte, om arbetsskadan har inträffat under den tid för vilken lantbruksföretagaren har rätt till pension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare eller lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/90), eller till avträdelseersättning enligt lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (/).

Denna lag träder i kraft den 1993.

Vad som stadgas i 7 § 2 mom. tillämpas även på sådana yrkessjukdomar som framträtt före ikraftträdandet och som ligger till grund för ett skadeståndsärende som inte har avgjorts genom lagakraftvunnet beslut innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 27 november 1992

Republikens President
 MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

1.

Lag

om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 20 augusti 1948 om olycksfallsförsäkring (608/48) 16 § 5 och 6 mom., 18 a § 4—6 mom. och 60 § 4 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 16 § 5 och 6 mom. och 18 a § 4 — 6 mom. i lag av den 10 juli 1981 (526/81) och 60 § 4 mom. lag av den 20 februari 1987 (192/87),

ändras 3 § 3 mom., 16 § 1 mom. 1 och 2 punkten och 2 mom., 16 a §, 17 § 2 och 3 mom., 18 § 2 mom., 18 a § 1 mom., 19 §, 26 § 1 och 2 mom., 28 §, 41 § 1 mom., 47 § 1 och 2 mom. och 60 § 1 och 2 mom.,

av dessa lagrum 3 § 3 mom. sådant det lyder i lag av den 24 januari 1986 (86/86), 16 § 1 mom. 1 och 2 punkten och 2 mom., 17 § 3 mom., 18 § 2 mom., 18 a § 1 mom., 19 §, 41 § 1 mom., 47 § 1 och 2 mom. och 60 § 1 mom. sådana de lyder i nämnda lag av den 10 juli 1981, 16 a § och 26 § 1 mom. sådana de lyder i nämnda lag av den 20 februari 1987, 26 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 7 november 1958 (440/58), 28 § sådan den lyder ändrad genom nämnda lag av den 10 juli 1981 och genom lag av den 23 december 1981 (1027/81) och 60 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 29 december 1983 (1122/83), och

fogas till lagen nya 4 a, 17 a, 18 b och 28 a §§ som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Utan hinder av vad som stadgas i 2 mom. ersätts olycksfall, som drabbat elev vilken deltar i yrkeskurs som avses i lagen om sysselsättningsfrämjande utbildning (31/76), enligt denna lag, varvid studerande jämställs med arbetstagare när försäkringsskyddet bestäms enligt denna lag. På den som föranstaltar kursen tillämpas vad som i denna lag stadgas om arbetsgivare.

Utan hinder av vad som stadgas i 2 mom. *skall* olycksfall som drabbat en elev som deltar i *vuxenutbildning enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90)* ersättas enligt denna lag så att en studerande jämställs med en arbetstagare när försäkringsskyddet bestäms. När ovan nämnd utbildnings ges *skall* på den som *producerar utbildningstjänster* tillämpas vad som i denna lag stadgas om arbetsgivare.

4 a §

Vad som i denna och i annan lag stadgas om olycksfall i arbete tillämpas också på sådan skada eller sjukdom som under omständigheter som avses i 4 § 1 mom. 1—3 punkten har åsamkats arbetstagaren av misshandel eller någon annan uppsåtlig gärning som begåtts av en annan person. Dagpenning och olycksfallspension kan dock förvägras arbetstagaren eller minskas antingen för en bestämd tid eller tills vidare, om arbetstagaren genom sitt handlande före den uppsåtliga gärningen väsentligt har medverkat till uppkomsten av skadan eller sjukdomen.

Gällande lydelse

16 §

Beloppet av dagpenning, olycksfallspension och familjepension fastställs på grundval av arbetstagarens årsarbetsförtjänst sålunda, att

1) dagpenningen utgör 1/360 av årsarbetsförtjänsten;

2) olycksfallspensionen årligen uppgår till 85 procent av årsarbetsförtjänsten; samt

Menersättningen uppgår årligen till 60 procent av det i 6 mom. angivna minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten.

Vid beräkningen av skadeståndet avrundas årsarbetsförtjänsten till närmaste med 100 mark jämnt delbara belopp. Då avrundning åt båda hållen är möjlig, verkställs den uppåt.

Då årsarbetsförtjänsten undergtiger 5 500 mark, höjes den till 5 500 mark.

16 a §

Är arbetstagaren förhindrad att utföra arbete under tiden för fysikalisk vård som ingår i sjukvård enligt 15 § ovan eller i rehabiliteringsvård enligt 2 § lagen om invalidvård för emottagare av olycksfallsersättning, skall han ersättas för inkomstbortfall för högst 30 dagar per kalenderår. Ersättning betalas inte för sådan dag för vilken han får dagpenning på grund av olycksfall i arbete eller olycksfallspension till fullt belopp.

Ersättningen per dag är högst 1/360 av årsarbetsförtjänsten. Den beräknas i enlighet med hur stor del av den dagliga arbetstiden som har använts för fysikalisk vård och för vårdresa.

Föreslagen lydelse

16 §

Beloppet av dagpenning, olycksfallspension och familjepension fastställs så, att

1) dagpenningen för en tid av fyra veckor efter olycksfallet, dagen för olycksfallet oräknad, fastställs enligt 16 a §, varefter den utgör 1/360 av årsarbetsförtjänsten,

2) olycksfallspensionen årligen maximalt uppgår till 85 procent av årsarbetsförtjänsten till dess arbetstagaren har fyllt 65 år, varefter den utgör 70 procent av årsarbetsförtjänsten, och

Menersättningen uppgår årligen till 60 procent av det i 28 § 6 mom. angivna minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten.

(5 och 6 mom. upphävs)

16 a §

Har till en arbetstagare på grund av ett olycksfall betalats sådan lön för sjukdomstid som avses i 28 § lagen om arbetsavtal (320/70), är dagpenningen för lönebetalningstiden, dock högst för den i 16 § 1 mom. nämnda tid av fyra veckor, beträffande arbetsförhållandet i fråga lika stor som den betalda lönen.

Har lön för sjukdomstid inte betalats med anledning av olycksfall, skall dagpenningen för sådan arbetsoförmåga som ingår i den i 1 mom. nämnda tiden fastställas på grundval av den arbetsförtjänst som arbetstagaren har haft i arbetsförhållandet under en tid av högst fyra veckor före olycksfallet eller, om arbetsförhållandet har varat en kortare tid än detta, under arbetsförhållandet.

Har lön för sjukdomstid inte betalats för hela den tid av arbetsoförmåga som ingår i den i 1 mom. nämnda tid, skall dagpenningen för den tid för vilken lön för sjukdomstid inte har betalats fastställas enligt 2 mom.

Har till en arbetstagare på grund av permittering eller av andra motsvarande skäl betalats lön för sjukdomstid för en förkortad arbetstid,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

skall dagpenningen för hela den tid av arbetsförmåga som ingår i den i 1 mom. nämnda tiden fastställas så som stadgas i 2 mom.

Om en arbetstagare vid tidpunkten för olycksfallet står i två eller flera samtidiga arbetsförhållanden, skall dagpenningen för den tid som avses i 1 mom. fastställas särskilt för sig på grundval av varje arbetsförhållande. Om arbetstagaren vid tidpunkten för olycksfallet är verksam som lantbruksföretagare eller annan företagare, utgör dagpenningen för företagarkerksamhetens del 1/360 av den årsarbetsförtjänst som avses i 11 § lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare eller av inkomst av företagarkerksamhet i enlighet med de grunder om vilka stadgas i lagen om pension för företagare (468/69).

Är det sammanlagda beloppet av full dagpenning enligt denna paragraf mindre än det vore beräknat på grundval av den årsarbetsförtjänst som avses i 28 § 6 mom., skall dagpenningen för den i 1 mom. nämnda tiden betalas beräknad enligt nämnda årsarbetsförtjänst.

17 §

Är den skadade helt arbetsoförmögen, skall dagpenning givas till det i 16 § angivna beloppet.

Är arbetstagaren endast till en del oförmögen till arbete, utgör dagpenningen en så stor del av det i 16 § angivna beloppet som motsvarar den nedsatta arbetsförmågan. Dagpenning utgår dock inte, om inte arbetstagarens arbetsförmåga nedgått med åtminstone 10 procent och om inte den av olycksfallet förorsakade minskningen av arbetsförtjänsten uppgår till minst en tjugonndedel av det i 16 § 6 mom. angivna minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten.

Är den skadade helt arbetsoförmögen, skall dagpenning betalas till det i 16 § eller 16 a § angivna beloppet.

Är arbetstagaren endast till en del oförmögen till arbete, utgör dagpenningen, om inte annat följer av 16 a §, en så stor del av det i 16 § angivna beloppet som motsvarar den nedsatta arbetsförmågan. Dagpenning betalas dock inte om inte arbetstagarens arbetsförmåga nedgått med åtminstone 10 procent och om inte den av olycksfallet orsakade minskningen av arbetsförtjänsten uppgår till minst en tjugonndedel av det i 28 § 6 mom. angivna minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten.

17 a §

Är arbetstagaren förhindrad att utföra arbete under tiden för fysikalisk vård som ingår i sådan sjukvård som avses i 15 § i denna lag eller i sådan rehabilitering som avses i 7 § lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/91), skall han ersättas för inkomstbortfall för högst 30 dagar per kalenderår. Ersättning betalas inte för sådana dagar för vilka han får dagpenning på grund av olycksfall i arbete eller olycksfallspension till fullt belopp.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

I ersättning betalas det belopp som arbetstagaren skulle ha fått som lön eller motsvarande arbetsförtjänst för tiden för fysikalisk vård och vårdresa.

18 §

En förutsättning för att olycksfallspension skall erhållas är att arbetstagarens arbetsförmåga kan bedömas ha nedgått med minst 10 procent på grund av skada eller sjukdom som förorsakats av olycksfallet, och dessutom förutsätts att minskningen av arbetsförtjänsten utgör minst en tjugonedel av det i 16 § 6 mom. angivna minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten. Vid bedömning av den nedsatta arbetsförmågan beaktas arbetstagarens kvarstående förmåga att skaffa sig förvärvsinkomster genom sådant tillbudsstående arbete som han skäligen kan förutsättas utföra med hänsyn till sin utbildning, tidigare verksamhet, ålder och boendeförhållanden samt andra därmed jämförbara omständigheter.

En förutsättning för att olycksfallspension skall erhållas är att arbetstagarens arbetsförmåga kan bedömas ha nedgått med minst 10 procent på grund av skada eller sjukdom som orsakats av olycksfallet. Dessutom förutsätts det att minskningen av arbetsförtjänsten utgör minst en tjugonedel av det i 28 § 6 mom. angivna minimibeloppet av årsarbetsförtjänsten. Vid bedömning av den nedsatta arbetsförmågan skall beaktas arbetstagarens kvarstående förmåga att skaffa sig förvärvsinkomster genom sådant till buds stående arbete som han skäligen kan förutsättas utföra med hänsyn till sin utbildning, tidigare verksamhet, ålder och boendeförhållanden samt andra därmed jämförbara omständigheter.

18 a §

Menersättning utgår till arbetstagare som inte uppbär dagpenning och vars allmänna men till följd av skada eller sjukdom som härrör från olycksfall kan bedömas vara bestående.

18 a §

Menersättning betalas till en arbetstagare som inte får dagpenning och som åsamkas bestående allmänt men av sådan skada eller sjukdom som beror på olycksfall. Ett allmänt men betraktas som bestående när skadan eller sjukdomen enligt medicinsk sannolikhet inte längre kan botas.

I fråga om skador hänförliga till invaliditetsklasserna 1—10 utgår ersättningen såsom engångsbelopp, och i fråga om skador hänförliga till klasserna 11—20 har arbetstagaren rätt att välja om han önskar engångsersättning eller fortlöpande ersättning. Engångsersättningen uträknas såsom ett kapital som motsvarar menersättningens kapitalvärde med beaktande av arbetstagarens ålder. Social- och hälsovårdsministeriet utfärdar vid behov närmare föreskrifter angående beräkningen av menersättning i form av engångsersättning.

(4—6 mom. upphävs)

Borde invaliditetsklassen senare på grund av att skadan förvärrats höjas med minst två klasser, har arbetstagaren rätt till ny menersättning i enlighet med de ändrade omständigheterna. Från den menersättning som utbetalas skall härvid dock avdragas ett belopp motsvarande det utbetalda kapitalvärdet.

Gällande lydelse

Önskar arbetstagaren senare utbyta förlöpande menersättning mot engångsersättning, har han rätt till detta. Härvid utbyts menersättningen mot ett kapital som motsvarar dess kapitalvärde.

Föreslagen lydelse

18 b §

I fråga om skador som hör till invaliditetsklasserna 1—10 betalas ersättningen som ett engångsbelopp. Beträffande skador och sjukdomar som hör till invaliditetsklasserna 11—20 betalas menersättning enligt arbetstagarens val antingen som fortlöpande ersättning eller som ett engångsbelopp.

I fråga om skador och sjukdomar för vilka det enligt medicinsk erfarenhet är kännetecknande att skadan eller sjukdomen snabbt förvärras så att tillståndet leder till döden, skall en engångsersättning som motsvarar invaliditetsklass 10 betalas. När invaliditetsklassen överstiger 10, betalas menersättningen som fortlöpande ersättning enligt den invaliditetsklass som enligt medicinsk erfarenhet kan förutses med beaktande av att skadan eller sjukdomen förvärras. Fortlopande menersättning minskas inte med kapitalvärdet av menersättning som betalats som ett engångsbelopp.

Engångsersättningen uträknas med beaktande av arbetstagarens ålder som ett kapital som motsvarar menersättningens kapitalvärde enligt de grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar vid behov närmare föreskrifter om beräkningen av menersättning i form av engångsersättning.

Om invaliditetsklassen senare på grund av att en skada eller sjukdom förvärras blir minst två klasser högre, har arbetstagaren rätt att få menersättning på nytt i enlighet med de ändrade förhållandena. Den menersättning som betalas skall dock härvid, bortsett från det i 2 mom. nämnda undantaget, minskas med ett belopp som motsvarar det betalda kapitalvärdet.

Önskar arbetstagaren senare byta ut en fortlöpande menersättning mot en engångsersättning, har han, bortsett från det i 2 mom. nämnda undantaget, rätt till detta. Härvid utbyts menersättningen mot ett kapital som motsvarar menersättningens kapitalvärde.

19 §

Utgör olycksfallspensionen högst 20 procent av den i 16 § 1 mom. 2 punkten nämnda

19 §

Utgör olycksfallspensionen högst 20 procent av den pension som bestäms enligt 16 § 1 mom.

Gällande lydelse

pensionen, kan den skadade med olycksfallsnämndens samtycke utbyta olycksfallspensionen mot dess motsvarande kapitalvärde. Nedgår arbetstagarens arbetsförmåga på grund av skada eller sjukdom som förorsakats av olycksfallet och är förändringen väsentlig, börjar olycksfallspension utbetalas på nytt i enlighet med de ändrade omständigheterna. Från pensionen skall härvid avdragas den del som motsvarar det utbetalda kapitalet.

26 §

Har arbetsgivaren på grund av olycksfall till arbetstagaren såsom förmån för sjuktid betalt lön eller förskott eller utgivit annan betalning för sådan tid för vilken enligt denna lag betalas dagpenning, olycksfallspension eller i 16 a § nämnd ersättning, har arbetsgivaren rätt att avdra beloppet från den andel av skadeståndet som han enligt 12 § skall betala, och att för den del som överskjuter denna andel direkt av försäkringsanstalten, mot redovisning till denna, av det betalda beloppet, återfå vad som försäkringsanstalten skall utge till arbetstagaren i motsvarande skadeståndsrater för samma tid. Har två eller flera arbetsgivare betalt ovan nämnd lön eller annan förmån till arbetstagaren, fördelas skadeståndet till arbetsgivaren mellan arbetsgivarna i förhållande till de förmåner som de utgivit för samma tidsperiod. De förmåner som under tiden för semester skall utges till arbetstagaren inräknas dock inte i dessa betalningar.

Samma rätt att återfå till den skadade utbetalad socialhjälp tillkommer kommun.

28 §

Såsom årsarbetsförtjänst betraktas den arbetsförtjänst som arbetstagaren på grundval av sin arbetsförtjänst vid tiden för olycksfallet sannolikt skulle ha erhållit under en tidsperiod av ett år.

Såsom arbetsförtjänst betraktas förskottsinnehållning underkastad penninglön, naturaförmån, vinstandel eller gratifikation som arbetstagaren uppbär samt andra skattepliktiga förmåner som bör anses som vederlag.

Blir det på grund av arbetstagarens eller förmånstagarens uppgift eller eljest utrett att

Föreslagen lydelse

2 punkten, får den skadade med försäkringsanstaltens samtycke av särskilda skäl byta ut olycksfallspensionen mot dess motsvarande kapitalvärde. Nedgår arbetstagarens arbetsförmåga på grund av skada eller sjukdom som orsakats av olycksfallet och är förändringen väsentlig, börjar olycksfallspension utbetalas på nytt i enlighet med de ändrade förhållandena. Från pensionen skall härvid dras av den del som motsvarar det utbetalda kapitalet.

26 §

Om arbetsgivaren på grund av olycksfall till arbetstagaren såsom förmån för sjuktid har betalat lön eller förskott eller erlagt annan betalning för sådan tid för vilken enligt denna lag betalas dagpenning, olycksfallspension eller i 17 a § nämnd ersättning, har arbetsgivaren rätt att dra av beloppet från den andel av skadeståndet som han enligt 12 § skall betala och att för den del som överskjuter denna andel direkt av försäkringsanstalten, mot redovisning, av det betalda beloppet återfå vad försäkringsanstalten skall betala till arbetstagaren i motsvarande skadeståndsrater för samma tid. Har två eller flera arbetsgivare betalt ovan nämnd lön eller annan förmån till arbetstagaren, fördelas skadeståndet till arbetsgivaren mellan arbetsgivarna i förhållande till de förmåner som de erlagt för samma tidsperiod. De förmåner som under tiden för semester skall erläggas till arbetstagaren inräknas dock inte i dessa betalningar.

Kommunen har under de förutsättningar som stadgas i 1 mom. rätt att återfå utkomststöd som beviljats på de grunder som anges i 38 § socialvårdslagen (710/82).

28 §

Som årsarbetsförtjänst betraktas den arbetsförtjänst som arbetstagaren på grundval av sin arbetsförtjänst vid tiden för olycksfallet sannolikt skulle ha erhållit under en tidsperiod av ett år.

Om arbetstagarens arbetsförtjänst vid tiden för olycksfallet av skäl som avviker från det

Gällande lydelse

den på sätt som avses i 1 och 2 mom. beräknade årsarbetsförtjänsten av skäl som avviker från det normala varit lägre än arbetstagarens arbetsförtjänst under en så lång tid innan detta skäl uppstod, att en högre arbetsförtjänst borde anses stabiliserad, uppskattas arbetstagarens årsarbetsförtjänst enligt den genomsnittliga arbetsförtjänst som han skulle ha uppnått ifall sagda skäl inte förelegat. Blir det utrett att årsarbetsförtjänsten av skäl som avviker från det normala på motsvarande sätt är högre än den ovan nämnda stabiliserade arbetsförtjänsten, kan årsarbetsförtjänsten på motsvarande sätt nedsättas.

Kan arbetstagarens årsarbetsförtjänst inte på sätt som avses i 1—3 mom. tillförlitligt utredas, kan hans årsarbetsförtjänst uppskattas. Vid denna uppskattning kan beaktas arbetstagarens arbetsförmåga, yrkesskicklighet och andra på saken verkande omständigheter samt den lön som en med honom jämförbar arbetstagare på samma ort vid samma tidpunkt i allmänhet åtnjuter.

Har arbetstagaren samtidigt varit i arbetsförhållande och verkat såsom i 3 § lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare avsedd lantbruksföretagare, beräknas hans årsarbetsförtjänst med beaktande av, förutom vad i 1—4 mom. är stadgat, även den förtjänst som erhållits i företagareverksamheten i enlighet med grunderna i 11 § och 12 § 1 mom. nämnda lag.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdar vid behov närmare föreskrifter angående beräkningen av årsarbetsförtjänsten.

Föreslagen lydelse

normala är högre eller lägre än hans stabiliserade förtjänstnivå, uppskattas års-arbetsförtjänsten enligt hans stabiliserade förtjänstnivå.

En studerandes, praktikants och annan ung persons årsarbetsförtjänst fastställs enligt vad han efter avslutad studie- eller praktiktid sannolikt kommer att förtjäna.

Har arbetstagaren vid tiden för olycksfallet varit sådan lantbruksföretagare som avses i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare eller sådan företagare som avses i lagen om pension för företagare, beaktas i hans årsarbetsförtjänst den förtjänst som han fått av företagareverksamheten enligt de grunder om vilka stadgas i de nämnda lagarna.

Vid beräkning av skadeståndet avrundas årsarbetsförtjänsten till närmaste med 100 jämnt delbara markbelopp. När avrundning åt båda hållen är möjlig verkställs den uppåt.

När årsarbetsförtjänsten understiger 5 500 mark höjs den till 5 500 mark. Årsarbetsförtjänsten höjs dock inte, om arbetstagaren vid tiden för olycksfallet hade rätt till full invalidpension som beviljas tills vidare och som avses i folkpensionslagen (347/56) eller i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller till full olycksfalls-pension som fastställs enligt denna lag och som beviljas tills vidare eller till motsvarande ersättning enligt trafikförsäkringslagen (279/59), eller om arbetstagaren vid tiden för olycksfallet hade fyllt 65 år och fick ålderspension enligt folkpensionslagen eller 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare.

Gällande lydelse

41 §

Skriftlig ansökan om skadestånd varom stadgas i denna lag skall göras hos försäkringsanstalten eller *skriftligt* meddelande om olycksfallet inlämnas till försäkringsanstalten inom ett år från dagen för olycksfallet eller, om olycksfallet lett till döden eller i sjöarbetsförhållande anställd försvunnit, inom lika lång tid från dödsdagen eller den dag då i sjöarbetsförhållande anställd enligt 59 § bör anses ha försvunnit, nämnda dag oräknad. Har skadeståndsärendets anhängiggörande av orsak som beror av arbetstagaren oskäligen fördröjts, kan han förvägras skadestånd för dröjsmålstiden, dock inte för året före anhängiggörandet.

47 §

Dagpenning och därtill hörande tillägg skall utbetalas åtminstone en gång i månaden i efterskott, dock inte oftare än en gång i veckan. Olycksfallspension, fortlöpande menersättning och till dem hörande tillägg samt familjepension och ersättning för hemvårdskostnader utbetalas, såvida inte berörda parter annorlunda överenskommer, månadsvis i förskott. Vore det månatliga beloppet mindre än etthundra mark, kan utbetalningen ske med längre mellanrum, dock minst en gång om året.

Skadestånd skall, såvida inte berörda parter annorlunda överenskommer, genom försäkringsanstaltens försorg och på dess bekostnad tillhandahållas den skadeståndsberättigade på den penninginrättning i landet som han bestämmer. Har penninginrättning inte bestämts,

Föreslagen lydelse

28 a §

Vid bestämmandet av den årsarbetsförtjänst som avses i 28 § och av den dagpenning som skall betalas för den tid av fyra veckor som avses i 16 § 1 mom. 1 punkten betraktas som arbetsförtjänst penninglön på vilken förskottsinnehållning skall verkställas eller andra skattepliktiga förmåner som arbetstagaren uppbär och som bör anses som vederlag för det utförda arbetet. Naturaförmåner beaktas dock endast när årsarbetsförtjänsten fastställs. Arbetsförtjänst av arbete utomlands beaktas även om förskottsinnehållning inte skall verkställas på den i Finland.

41 §

Ansökan om skadestånd varom stadgas i denna lag skall göras hos försäkringsanstalten eller *anmälan* om olycksfallet inlämnas till försäkringsanstalten inom ett år från dagen för olycksfallet eller, om olycksfallet lett till döden eller en i sjöarbetsförhållande anställd har försvunnit, inom lika lång tid från dödsdagen eller den dag då den i sjöarbetsförhållande anställda enligt 59 § skall anses ha försvunnit, nämnda dag oräknad. Har *anhängiggörandet* skadeståndsärendet av en orsak som beror på arbetstagaren fördröjts *oskälig*, kan han förvägras skadestånd för dröjsmålstiden, dock inte för året före anhängiggörandet. *Närmare stadganden om sökande av ersättning kan utfärdas genom förordning.*

47 §

Dagpenning och därtill hörande tillägg skall utbetalas åtminstone en gång i månaden i efterskott, dock inte oftare än en gång i veckan. Olycksfallspension, fortlöpande menersättning och till dem hörande tillägg samt familjepension utbetalas, *om inte parterna kommer överens om något annat*, månadsvis i förskott. *Är det månatliga beloppet mindre än 100 mark, kan utbetalningen ske med längre mellanrum, dock minst en gång om året.*

Skadestånd skall, *om inte parterna kommer överens om något annat*, genom försäkringsanstaltens försorg och på dess bekostnad tillhandahållas den skadeståndsberättigade på den penninginrättning i landet som han bestämmer. Har penninginrättning inte bestämts, tillhandahålls den skadeståndsberättigade skadeståndet

Gällande lydelse

tillhandahålls skadeståndet den skadeståndsberättigade på boningsortens postanstalt.

60 §

De i 11 och 12 §§, 16 § 3 och 6 mom., 20 § 1 och 2 mom. samt 53 § 5 mom. stadgade beloppen justeras kalenderårsvis i enlighet med de förändringar som skett i den allmänna lönenivån i landet enligt det löneindex tal som årligen fastställs för tillämpningen av 9 § lagen om pension för arbetstagare (395/61). De justerade beloppen avrundas så att det i 20 § 2 mom. stadgade beloppet avrundas till närmaste hela 10 penni, det i samma paragrafs 1 mom. stadgade beloppet till närmaste hela mark, de i 12 § stadgade beloppen till närmaste tio mark och de i 11 §, 16 § 3 och 6 mom. samt 53 § 5 mom. stadgade beloppen till närmaste hela hundra mark.

Olycksfallspension, fortlöpande menersättning och familjepension indexjusteras med iakttagande på motsvarande sätt av vad som är stadgat i 9 § lagen om pension för arbetstagare. I justerade ersättningar utbetalas var gång dock minst det belopp som framgår av 16 § 6 mom. i gällande lag.

En ersättning som nämns i 16 a § indexjusteras enligt tidpunkten för utbetalningen, räknat från ingången av det andra kalenderåret efter den tidpunkt då olyckfallet i arbetet inträffade.

Föreslagen lydelse

på boningsortens postanstalt. En skadeståndsrät som är mindre än 10 mark skall kunna lyftas av den skadeståndsberättigade vid försäkringsanstalten.

60 §

De i 11 och 12 §§, 16 § 3 mom., 20 § 1 och 2 mom., 28 § 6 mom. och 53 § 5 mom. angivna beloppen justeras kalenderårsvis i enlighet med de förändringar som skett i den allmänna lönenivån i landet enligt det löneindex tal som årligen fastställs för tillämpningen av 9 § lagen om pension för arbetstagare. De ändrade beloppen avrundas så att det i 20 § 2 mom. angivna beloppet avrundas till närmaste hela 10 penni, det i samma paragrafs 1 mom. angivna beloppet till närmaste hela mark, de i 12 § angivna beloppen till närmaste hela 10 mark och de i 11 §, 16 § 3 mom. 28 § 6 mom. och 53 § 5 mom. angivna beloppen till närmaste hela 100 mark.

Olycksfallspension, fortlöpande menersättning och familjepension indexjusteras med iakttagande på motsvarande sätt av vad som stadgas i 9 § lagen om pension för arbetstagare.

(4 mom. upphävs)

Denna lag träder i kraft den 199 .

Vad som stadgas 16 § 1 mom. 2 punkten skall oberoende av vid vilken tidpunkt ett olycksfall inträffar eller en yrkessjukdom framträder tillämpas på sådan olycksfallspension vars mottagare har fyllt 65 år när lagen träder i kraft.

Lagens 17 a § skall även tillämpas på ett olycksfall i arbetet som inträffat eller en yrkessjukdom som framträtt innan lagen träder i kraft och som på grund av fysikalisk vård medfört inkomstbortfall för den skadade eller insjuknade efter det att denna lag har trätt i kraft.

Stadgandena i 18 a § 1 mom. och 18 b §§ skall tillämpas på menersättning som betalas efter att denna lag har trätt i kraft.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Vid tillämpningen av denna lag skall de i 28 § 6 mom. angivna beloppen anses motsvara 1971 års allmänna lönenivå.

Vad som stadgas 60 § 2 mom. i denna lag skall även tillämpas på olycksfallspension och fortlöpande menersättning samt familjepension som skall betalas för olycksfall som inträffat eller yrkessjukdomar som framträtt innan denna lag träder i kraft.

Efter att denna lag har trätt i kraft tillämpas förfarandet enligt 19 § även på sådana livräntor som avses i lagen den 7 november 1958 angående ändring av lagen om olycksfallsförsäkring (440/58).

Sådana ärenden angående kapitalisering av olycksfallspensioner och livräntor som är anhängiga vid olycksfallsnämnden eller försäkringsdomstolen när denna lag träder i kraft skall dock handläggas i den ordning som gällde vid ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 23 december 1981 om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/81) 11 § 3 mom. och 12 §,

dessas lagrum sådana de lyder, 11 § 3 mom. i lag av den 23 januari 1987 (36/87), 12 § ändrad genom sistnämnda lag och lagar av den 10 december 1990 och den 28 december 1990 (1070 och 1323/90), samt

fogas till 7 §, sådan den lyder ändrad genom nämnda lag av den 23 januari 1987 och lag av den 26 maj 1989 (477/89), ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2—4 mom. blir 3—5 mom., som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

7 §

Utan hinder av vad som stadgas i 1 mom. 1 och 3 punkten betalas ersättning för yrkessjukdom som ersätts enligt 3 a § yrkessjukdomslagen.

11 §

Social- och hälsovårdsministeriet bestämmer vad som skall anses såsom årsarbetsförtjänst för den som arbetar utan penninglön eller mot låg lön samt för yrkeslärling, praktikant eller annan ung person.

En studerandes, praktikants eller annan ung persons årsarbetsförtjänst fastställs enligt vad han efter avslutad studie- eller praktiktid sannolikt kommer att förtjäna.

Gällande lydelse

12 §

Visar en lantbruksföretagare eller hans anhöriga att i de omständigheter som inverkar på de arbetsinkomster som inflyter av brukningsenheten och som avses i 8 b eller 8 c § lagen om pension för lantbruksföretagare under året innan arbetskadnan inträffade har skett en förändring som kunde höja lantbruksföretagarens arbetsinkomst enligt nämnda lag och har lantbruksföretagaren, om han alltjämt skall försäkras, ansökt om justering av arbetsinkomsten, skall denna förändring beaktas då arbetsinkomsten fastställs. När förändringen grundar sig på brukningsenhetens lönsamhet, som avses i 8 b § 5 mom. i samma lag, kan även en tidigare förändring beaktas, om detta är skäligt med hänsyn till förhållandena. Den höjda årsarbetsförtjänst som avses i detta moment används vid bestämmande av dagpenning likväl endast till den del dagpenning beviljas för den tid som börjar fyra månader efter det arbetsskadan inträffade.

Har en lantbruksföretagare vid sidan av sitt lantbruksföretagararbete utfört annat förvärvsarbete beaktas även, enligt de grunder som stadgas i 28 § lagen om olycksfallsförsäkring, vid beräkandet av årsarbetsförtjänsten den arbetsförtjänst som han erhållit i detta arbete.

Är årsarbetsförtjänsten, beräknad enligt 11 § och denna paragraf, mindre än det belopp som stadgas i 16 § 6 mom. lagen om olycksfallsförsäkring, betraktas nämnda belopp som årsarbetsförtjänst. Detta moment tillämpas likväl inte om arbetsskadan inträffat under en tid för vilken lantbruksföretagaren har rätt att få pension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare eller lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/90) eller sådan pension enligt lagen om förtidspension för frontveteraner (13/82) som grundar sig på företagarverksamhet som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare.

Föreslagen lydelse

12 §

Dagpenningen uppgår i fråga om lantbruksföretagarverksamhet till 1/360 av den årsarbetsförtjänst som avses i 11 §. Visar en lantbruksföretagare eller anhörig till honom att i de omständigheter som inverkar på de arbetsinkomster som inflyter av brukningsenheten och som avses i 8 b eller 8 c § lagen om pension för lantbruksföretagare under året innan arbetskadnan inträffade har skett en förändring som kunde höja lantbruksföretagarens arbetsinkomst enligt nämnda lag och har lantbruksföretagaren, om han alltjämt skall försäkras, ansökt om justering av arbetsinkomsten, skall denna förändring beaktas när arbetsinkomsten fastställs. När förändringen grundar sig på brukningsenhetens lönsamhet, som avses i 8 b § 5 mom. i samma lag, kan även en tidigare förändring beaktas, om detta är skäligt med hänsyn till förhållandena. Den höjda årsarbetsförtjänst som avses i detta moment används vid bestämmande av dagpenning dock endast till den del dagpenning beviljas för den tid som börjar fyra månader efter det arbetsskadan inträffade.

Har en lantbruksföretagare vid sidan av sitt lantbruksföretagararbete utfört annat förvärvsarbete, beaktas även den arbetsförtjänst som han fått i detta arbete på det sätt som stadgas i 16 a, 28 och 28 a §§ lagen om olycksfallsförsäkring.

Om dagpenningen eller olycksfallspensionen, beräknad enligt 11 § eller denna paragraf, är mindre än den vore beräknad för en motsvarande tid enligt minimibeloppet av en årsarbetsförtjänst som avses i 28 § 6 mom. lagen om olycksfallsförsäkring, betalas dagpenning eller olycksfallspension på grundval av minimibeloppet av nämnda årsarbetsförtjänst. Detta moment tillämpas dock inte, om arbetsskadan har inträffat under den tid för vilken lantbruksföretagaren har rätt till pension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare eller lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/90), eller till avträdelsetersättning enligt lagen om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare (/).

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

*Denna lag träder i kraft den
199 .*

*Vad som stadgas i 7 § 2 mom. tillämpas även
på sådana yrkessjukdomar som framträtt före
ikraftträdandet och som ligger till grund för ett
skadeståndsärende som inte har avgjorts genom
lagakraftvunnet beslut innan lagen träder i kraft.*
